

Årlig Redegørelse 2004

Forsvarsministeriet

Forside: Dansk soldat i Irak, 2004

Foto: Forsvaret

Udgiver:

Forsvarsministeriet

Holmens Kanal 42

1060 København K

Tlf.: 33 92 33 20

Oplag:

3000 eksemplarer, april 2005

Layout og grafisk produktion: Identitet & Design as

Årlig redegørelse 2004 findes på Forsvarsministeriets hjemmeside på adressen www.fmn.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	6
Kapitel 1: En verden i forandring – et forsvar i forandring	8
Kapitel 2: Operationer langt fra Danmarks grænser	16
Kapitel 3: Nye udfordringer	38
Kapitel 4: Forsvarets Efterretningstjeneste	48
Kapitel 5: Fyrværkeribrand i Kolding	57
Tillæg:	
Forsvarets økonomi	66
Ordliste	68

Vil du vide mere så klik ind på:

Forsvarsministeriet www.fmn.dk

Forsvarskommandoen www.forsvaret.dk

Hjemmeværnet www.hjv.dk

Forsvarets Efterretningstjeneste www.fe-ddis.dk

Farvandsvæsenet www.fomfrv.dk

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste www.fov.dk

Beredskabsstyrelsen www.brs.dk

Militærnægteradministrationen www.militaernaegter.dk

Forord

Et forsvar i forandring

2004 stod i forandringernes tegn. Den største forandring af dansk forsvar i mange år blev sat i gang med forsvarsforliget for perioden 2005-2009. Den 10. juni indgik regeringen forliget med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne. Det er et historisk forlig med støtte fra ca. 90 % af Folketingets medlemmer. Der er således stor politisk opbakning til de opgaver, som forsvaret løser - og enighed om kursen for forsvarets fremtidige udvikling.

Vi lever i en verden med nye og uforudsigelige trusler om f.eks. terror, som Danmark må forholde sig til både nationalt og internationalt. Den sikkerhedspolitiske situation er kort sagt ændret.

Det nye trusselsbillede stiller krav om et forsvar, der er fleksibelt og målrettet til de aktuelle opgaver, uanset om der er tale om international katastrofehjælp, humanitær indsats, militære opgaver eller bidrag til totalforsvaret.

Derfor er forsvarsforligets overordnede mål at nedlægge mobiliseringsforsvaret og styrke forsvaret på to centrale områder: Danmarks bidrag til internationale opgaver og totalforsvaret. For at styrke totalforsvaret er Beredskabsstyrelsen den 1. februar 2004 flyttet fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet til Forsvarsministeriet.

2004 har også været kendetegnet ved en række andre aktiviteter og begivenheder. Danmark har igen ydet en stor indsats for fred, frihed og sikkerhed på den internationale scene. Forsvaret har deltaget i operationer i bl.a. Irak, Afghanistan og Kosovo samt med FN, OSCE og EU observatører i mange af verdens brændpunkter. Redningsberedskabet har deltaget i bl.a. indsatsen efter jordskælvet i Bam, Iran samt i 'fact finding' missioner om samtænkning af civile og militære bidrag i Afghanistan og Irak.

Både forsvaret og redningsberedskabet har deltaget i den humanitære hjælpeindsats i Sydøstasien efter flodbølgekatastrofen.

Fotograf: Christian Alsing

Under fyrværkeribranden i Seest ved Kolding deltog redningsberedskabet, forsvaret og hjemmevernet fra Forsvarsministeriets områdene. Begge situationer har vist, at sammenhængen af redningsberedskabet og forsvaret har givet bedre muligheder for at koordinere ressourcerne.

Danske soldater har i løbet af 2004 gjort en stor forskel i Irak og har ikke blot bidraget til at stabilisere situationen i indsatsområdet, men også til at gøre genopbygningen lettere. Danske soldater har tillige bidraget til den sikkerhedssituation, der gjorde det muligt at afholde valg i januar 2005.

Indsatsen i Irak har løbende været på den politiske dagsorden og i mediernes søgelys. Det har bl.a. drejet sig om danske soldaters tilbageholdelse af personer i forbindelse med den militære operation i Irak og om Forsvarets Efterretningstjenestes trusselvurderinger. Sidstnævnte har ført til en større grad af åbenhed i efterretningstjenesten.

På havmiljøområdet er der igangsat en lang række initiativer, der skal mindske risikoen for ulykker i danske farvande.

Forsvarsministeriet er en stor koncern med ca. 25.000 ansatte. Hver dag gør medarbejderne en stor indsats og er vores vigtigste aktiv. I de kommende år bliver der stillet store krav til medarbejderne om omstilling. Det er helt nødvendigt, fordi verden omkring os ændrer sig, og vi må tilpasse os. Det eneste, der står fast, er vores mission - at skabe resultater, der bidrager til fred, frihed og sikkerhed herhjemme og i udlandet. Jeg er stolt af at være den politiske chef for en koncern med disse opgaver og ser her ved begyndelsen af 2005 frem til endnu et godt år.

Den årlige redegørelse for 2004 er undergået en produktudvikling, idet der denne gang er tale om en mere tematiseret fremstilling af året, der gik. God læselyst.

Forsvarsminister

Søren Gade

April 2005

En verden i forandring – et forsvar i forandring

Forsvaret går nye veje for fred og sikkerhed. I 2004 er det for alvor blevet markeret med forsvarsforliget. Der er især to ting i fokus. For det første, at forsvaret skal bidrage til internationale operationer med de rigtige militære enheder og det rigtige udstyr. For det andet, at forsvaret bliver bedre til at imødegå terrorhandlinger og håndtere de voldsomme dønninger, de kan give. Derfor bliver totalforsvaret – samfundets samlede beredskab – også styrket.

Forlig klar til start

Det var med det udgangspunkt for øje, at forsvarsforliget for perioden 2005-2009 blev indgået i juni 2004. I december godkendte forligskredsen den konkrete plan for, hvordan forliget skal gennemføres. Selvom der helt givet vil være udfordringer forbundet med at gennemføre forsvarsforliget, har der været historisk bred politisk opbakning hele vejen igennem forligsprocessen.

Den proces, der nu begynder, vil betyde et kæmpeskridt fremad i transformationen af dansk forsvar. Forligskredsen har skabt en platform, som er solid og holdbar i sin grundkonstruktion. Det bliver en grundlæggende omstillingsproces for hele forsvaret, som vil stille store krav til alle forsvarets ansatte – og deres familier.

Fleksible, robuste operative enheder

Dansk forsvar bliver bedre rustet til at påtage sig et endnu større ansvar uden for landets grænser og kan dermed være med til at sikre fred og frihed for andre end os selv. For at det kan lade sig gøre, skal den operative evne styrkes, og forsvarets overordnede struktur skal ændres. Det mobiliseringsforsvar, som gennem flere årtier har haft til opgave at imødegå truslerne fra den kolde krig, passer ikke til de trusler, Danmark står over for i dag. Mobiliseringsforsvaret bliver nedlagt, og forsvaret går i gang med at opbygge fleksible,

11. januar: Det danske kommunikationsmodul, der er tilmeldt til NATO, bliver udsendt til Afghanistan for at forestå kommunikationen mellem NATO og ISAF. Bidraget bliver trukket hjem igen den 14. april 2004.

Som konsekvens af den politiske aftale om redningsberedskabet efter 2002 udgiver et bredt

sammensat udvalg i januar 2004 National sårbarhedsudredning. Denne indeholder en lang række anbefalinger, som skal sikre et robust samfund og et målrettet beredskab. Forsvarsministeriet udarbejder på den baggrund en plan for implementeringen af udredningens anbefalinger, som herefter bliver tiltrådt af Kriseberedskabsgruppen.

Foto: Scanpix

Den 10. juni blev der indgået forsvarsforlig.

Forligskredsen: Fra venstre: Morten Helveg Petersen (R), Helge Adam Møller (K), Per Kaalund (S), Søren Gade, forsvarsminister (V), Jan Sjørnsen (KD), Ulrik Kragh (V) og Peter Skaarup (DF)

robuste og moderne operative enheder.

I dag kan forsvaret bidrage med, hvad der svarer til ca. 1.000 danske soldater til kontinuerlige internationale operationer. I løbet af de næste fem år bliver kapaciteten gradvist øget til ca. 2.000. Heraf vil ca. 1.500 komme fra hæren og ca. 500 fra søværnet og flyvevåbnet.

Med fordoblingen af indsættelsesevnen placerer Danmark sig i forreste række i forhold til allierede i NATO målt i forhold til forsvarets og landets samlede størrelse.

Forsvaret køber også nyt materiel til blandt andet at forbedre evnen til at deltage i alle typer af internationale operationer - herunder til operationer under vanskelige klimatiske forhold.

1. og 2. Brigade

Hærens nye operative enheder - 1. og 2. Brigade - bliver organiseret og udrustet i

forhold til de opgaver, de hver især skal løse.

2. Brigade bliver målrettet til uddannelse af de enheder, der løser de opgaver, som hæren skal deltage i gennem længere tid. Den anden del af hæren - 1. Brigade - målrettes mod de opgaver, der kræver hurtigere reaktion og større fleksibilitet. 1. Brigade bliver dermed enheden, der er designet til at løse alle typer af opgaver hurtigt, når der politisk er et behov for det.

De to brigader udgør altså to typer værktøj i forsvarets værktøjsskabe, som supplerer hinanden i den samlede opgaveløsning.

Ny værnepligt

For at matche det nye forsvar får værnepligtige en ny uddannelse på fire måneder inden for totalforsvar. I hæren gennemføres totalforsvarsuddannelsen - eller hærens basisuddannelse - ved enheder, der tilhører 2. Brigade.

Februar

1. februar: Ressortansvaret for beredskabsområdet bliver overført fra indenrigs- og sundhedsministeren til forsvarsministeren.

6. februar: Der afholdes uformelt NATO-forsvarsministtermøde i München, hvor forsvarsministrene for første gang mødes med NATO's nye generalsekretær, Jaap de Hoop Scheffer. Hovedemnerne for drøftelsen er NATO's operationer og Alliancens omstilling til de nye udfordringer

De værnepligtige, der ønsker at fortsætte deres uddannelse i hæren, bliver derfor i 2. Brigade og overgår til den såkaldte reaktionsstyrkeuddannelse i otte måneder. Herefter er soldaten klar til udsendelse med sin enhed fra 2. Brigade. Når uddannelsen er gennemført, kan man tegne kontrakt om fastansættelse i hæren og overgå til eksempelvis 1. Brigade.

Flere soldater og færre civile

Forligskredsen har besluttet at flytte ressourcer fra stabs- og støttefunktionerne til den operative struktur. Det betyder, at forsvarrets generelle ledelse og hjælpefunktioner bliver slanket til fordel for forsvarrets operative enheder. Det sker bl.a. gennem øget fokus på udlicitering af driftsopgaver, der kan løses bedre og billigere af private virksomheder. I dag er ca. 60 % af forsvarrets ansatte tilknyttet andre opgaver end militære. Fremover skal der være 60 % af vores medarbejdere i den operative struktur - der hvor soldaterne

er - og 40 % af vores medarbejdere i støttestrukturen. Der bliver således færre civile, men flere soldater.

Samtidig bliver der oprettet en række funktionelle tjenester - på tværs af værnene -, der tager sig af alle administrative opgaver i relation til personale, materiel, bygninger, anlæg, it og regnskab.

Totalforsvaret

- samfundets samlede beredskab

Truslen om asymmetrisk terror bevirker, at den sikkerhedspolitiske situation er ændret. Det stiller øgede krav til sikkerhed og til et udbygget beredskab til håndtering af katastrofer af enhver art. Det skal være et robust beredskab, der hurtigt kan indsættes, uanset om der er tale om en humanitær indsats, fredsstøttende operationer, katastrofer eller militære operationer.

Som en konsekvens af de øgede krav til samfundets samlede beredskab er red-

6.-7. februar: Forsvarsministeren deltager i den årlige sikkerhedspolitiske konference i München (Wehrkunde).

17. februar: Forsvaret udsender fem soldater til Basra i Irak for at beskytte Udenrigsministeriets personale ved styringsenheden i Basra.

Foto: Forsvarsministeriet

ningsberedskabet overflyttet til Forsvarsministeriet med henblik på at optimere ressourceanvendelsen. Totalforsvaret er blevet styrket ved samlingen af det statslige redningsberedskabs, hjemmeværnets og forsvarets opgaver. Der er skabt et sammenhængende og koordineret beredskab, der kan deltage i beskyttelsen af samfundet, og som dermed også kan håndtere eftervirkningerne af terror og andre katastrofer.

Fyrværkeribranden i Kolding,
november 2004

Værnepligten bliver målrettet totalforsvaret inden for områder som bl.a. førstehjælp, brandbekæmpelse, redning, bevogtning og katastrofehjælp.

Hjemmeværnet vil fortsat løse opgaver inden for totalforsvaret som f.eks. bevogtning, afspærring og katastrofehjælp. Der bliver opstillet fem regionale indsatsstyrker, der kan yde assistance til bl.a. redningsberedskabet og politiet.

Februar

24. februar: Prisen for Årets Miljøetablisement 2003 bliver tildelt Hjemmeværnsskommandos Vedligeholdelsessektion som en

anerkendelse for et særdeles velfungerende og brugervenligt elektronisk miljøledelsesprogram i hjemmeværnet.

Foto: Forsvarsministeriet

En dansk ammunitionsrydder
i Kolding, november 2004

Arbejdspladserne flytter mod nord, syd og vest

En så stor omstilling af forsvaret kommer selvfølgelig ikke til at gå ubemærket hen. Der vil være medarbejdere, som skal vænne sig til nye arbejdsgange og et andet serviceniveau. Til gengæld vil alle medarbejdere i forsvaret opleve samme serviceniveau, uanset om de gør tjeneste i Hjørning, København eller på Bornholm.

Den nye forsvarsaftale bidrager til en mere ligelig fordeling af de statslige arbejdspladser i Danmark. Fremover vil andelen af forsvarets ansatte vest for Storebælt stige fra ca. 58 % til ca. 62 %. Det svarer til ca. 1.800 flere arbejdspladser. Mere konkret rykker arbejdspladserne i forsvaret mod vest og syd. Der vil således være flere soldater, som uddannes ved hærens regimenter i Jylland og på Sydsjælland. Det vil medføre, at forsvaret flytter flere arbejdspladser til disse områder.

15. marts: Finansudvalget tiltræder, at Forsvarsministeriet kan finansiere en fortsat drift af Beredskab Storkøbenhavns faciliteter i Hedeusene frem til medio 2005, indtil der er fundet en anden løsning.

20. marts: Deployering af 100 soldater til Kosovo iværksættes som forstærkning af den danske bataljon på baggrund af urolighederne i hele provinsen. Soldaterne vender gradvis tilbage til Danmark frem til starten af maj måned.

NATO hoved-
kvarteret i
Bruxelles

Foto: NATO

Internationale reaktioner på forsvarsforliget

Hovedaksen i Danmarks forsvars- og sikkerhedspolitik er fortsat NATO. I regeringens supplerende grundlag 'Vækst, velfærd - fornyelse II' (udgivet i 2003) har regeringen også peget på, at beslutningerne fra NATO topmødet i Prag i 2002 skal være retningsgivende for udviklingen af dansk forsvar. Forudsætningen for, at NATO kan løse sine opgaver, er, at de allierede og NATO selv gennemfører Prag-topmødets ambitiøse beslutning om at omstille sig.

Som medlem af NATO har Danmark en løbende dialog med NATO og dets medlemslande om udviklingen af dansk forsvar - på samme måde som andre landes forsvar også drøftes i NATO. Alliancen var derfor en naturlig rådgiver under forberedelserne af forsvarsforliget. Undervejs rådførte Forsvarskommandoen sig med bl.a. NATO's nyoprettede transformations-

hovedkvarter (Allied Command Transformation - ACT) i Norfolk, Virginia, USA.

Regeringens forsvarsoplæg blev positivt modtaget. Set med Alliancens øjne gik det i den rigtige retning, og det ville udgøre et styrket bidrag til Alliancens omstilling til fremtidens udfordringer. En fordobling af styrker til internationale operationer blev fundet i god tråd med NATO's ønsker om at gøre NATO-landenes styrker mere anvendelige til krisestyringsoperationer uden for NATO's eget territorium. Det blev desuden bemærket, at Danmark med forligsoplægget demonstrerede, at det gennem omstrukturering er muligt at bidrage til Alliancens transformation, uden nødvendigvis at forhøje de nationale forsvarsbudgetter.

April

1. april: 24 soldater (fra flyvevåbnet) deployeres til Baltikum for at deltage i NATO's air policing over de baltiske lande.

5.-6. april: Uformelt EU-forsvarsministermøde i Bruxelles. EU forsvarsministrene drøfter bl.a. udvikling af militære kapabiliteter, tidligere og fremtidige EU-operationer, oprettelse af det Europæiske Forsvarsagentur og EU's rolle i terrorbekæmpelse.

Udenrigs,- stats- og forsvarsministeren
ved NATO topmødet i Istanbul i juni

Forsvarsforliget er blevet præsenteret for en bred kreds af internationale samarbejdspartnere - både på ministerniveau og på embedsmandsniveau. Reaktionerne har været udpræget positive. De udenlandske samarbejdspartnere har i særlig grad hæftet sig ved fordoblingen af det danske ambitionsniveau for internationale operationer, fordi Danmark allerede nu placerer sig pænt i forhold til de allierede. Flere har endvidere vist interesse for den nye danske værnepligtsmodel, ligesom man positivt har bemærket den danske model med 5-årige forlig indgået med særdeles bred opbakning i Folketinget.

Fra forlig til hverdag - også en kommunikationsopgave

Herhjemme er forsvarsforliget i det store hele blevet modtaget positivt. Forude ligger en stor opgave for Forsvarsministeriet i at fortælle danskerne om det nye totalforsvar.

Forsvaret siger endeligt farvel til mobiliseringsforsvaret og de billeder fra den kolde krig, vi som danskere i generationer er opvokset med. Det nye forsvar skal fortælles i ord og billeder, så danskerne har et godt kendskab til de opgaver, Forsvarsministeriet løser for fred og sikkerhed både ude og hjemme.

Derudover oplever Forsvarsministeriets myndigheder i det daglige en stadig større opmærksomhed i offentligheden, som er blevet skærpet med dansk forsvars og beredskabs deltagelse i internationale opgaver.

Forsvarsministeriet har i forbindelse med reorganiseringen af departementet i 2004 sat kommunikation højere på dagsordenen. I efteråret 2004 har departementet nedsat en intern arbejdsgruppe (PROKOM), der sætter fokus på kommunikation. Formålet er at få fastlagt de overordnede retningslinjer for kommunikation på Forsvarsministeriets

8. april: En af søværnets Lynx helikoptere bliver deployeret til Middelhavet ombord i den tyske fregat Köln, der deltager i operation Active Endeavour i Middelhavet. Helikopteren vender tilbage til Danmark den 24. maj 2004.

18. april: Korvetten Peter Tordenskiold deployeres i rammen af STANAVFORLANT til Middelhavet for at deltage i operation Active Endeavour frem til den 14. maj 2004.

Forsvarsminister Søren Gade til møde
hos den amerikanske forsvarsminister
Donald Rumsfeld i Pentagon, august 2004

område. Derudover er der en lang række opgaver som udvikling af ministeriets hjemmeside, nyt koncept for årlig redegørelse mv. Gruppen har ligeledes taget initiativ til etablering af et netværk af kommunikatører inden for ministerområdet (K-netværket). I løbet af 2005 udarbejder PROKOM sammen med de øvrige myndigheder en koncernfælles kommunikationspolitik, der skal sikre en bedre og mere koordineret kommunikationsindsats. Samtidig udarbejder grupperne en handleplan, der skal stimulere en betydelig mere aktiv kommunikationsindsats fra Forsvarsministeriets område.

Vidste du:

- at ca. 90 % af folketingets medlemmer står bag forsvarsforliget 2005-2009
- at det typisk tager et par år at forberede og indgå politisk aftale om et forsvarsforlig
- at den danske forligsmodel har inspireret bl.a. Litauen til at udvikle den litauiske forsvarsaftalemodel
- at søværnets fleksible støtteskibe og de nye patruljeskibe med deres 134 m er de største skibe, forsvaret nogensinde har haft

Operationer langt fra Danmarks grænser

Det danske forsvar har op gennem 1990'erne og i det nye årtusinde haft et højt internationalt engagement. Det hæn-ger selvfølgelig sammen med, at sikkerhed i dag – og i fremtiden – ikke bare er et spørgsmål om at bevogte landets grænser og hævde vores suverænitet. Sikkerheden er også tæt forbundet med f.eks. økonomisk stabilitet, teknologi, frihed, retsgarantier, sygdoms- og forureningsbekæmpelse.

Truslerne mod vores samfund opstår i dag ofte langt fra rigets grænser. Den globali-serede verden indebærer, at uroligheder i fjerntliggende dele af verden hurtigt kan få direkte og mærkbare konsekvenser for Danmark og danske interesser.

Dansk forsvars- og sikkerhedspolitik hand-ler derfor om at yde et bidrag til en stærk international retsorden og til en fredelig og stabil udvikling i verden for at sikre velstand, demokrati og respekt for menneskerettighederne.

Det ansvar kan ikke kun løftes med militære instrumenter, men kræver en aktiv indsats over mange fronter. Det militære redskab indgår i et samspil med diplomati, bi-standspolitik, frihandel og fremme af de-mokrati. På den måde påtager Danmark sig et medansvar for at forme omverdenen.

Det moderne forsvar skal håndtere mange forskellige opgaver - lige fra bidrag til genopbygning i Irak til overvågning af hav-miljøet i Danmark og humanitære opgaver i Asien. De mange forskellige opgaver giver et billede af den alsidighed og fleksi-bilitet, der er et ubetinget krav til et mo-derne forsvar. Nutidens soldater skal kunne optræde i mange forskellige og til tider ikke-militære situationer - uden at miste evnen til at kæmpe side om side med vores allierede i et stadigt mere højteknologisk kampmiljø.

2.1 Militære operationer i 2004*

Forsvarets internationale engagement

24. april: Søren Gade tiltræder som ny for-svarsminister.

30. april: Forsvarsministeren modtager besøg af NATO's generalsekretær Jaap de Hoop Scheffer. På mødet bliver generalsekretæren præsenteret for hovedlinjerne i regeringens oplæg til forsvarsforlig, og NATO's operationer bliver også drøftet.

*Aktuelle oversigter over internationale opera-tioner findes på www.fmn.dk

Foto: Forsvaret

har i 2004 været fokuseret på tre hoved-områder Kosovo, Afghanistan og Irak.

2.1.1 Kosovo

I Kosovo har situationen i de seneste par år været relativ rolig. I marts måned 2004 opstod der imidlertid voldsomme uroligheder efter tre albanske drenges død. Da urolighederne brød ud, gennemførte NATO hurtigt en forstærkning af styrkerne i Kosovo, og det lykkedes efter få dage at få situationen under kontrol.

Danmark forstærkede også sin styrke i Kosovo med 100 soldater i en kortere periode. Der gik kun få timer, fra forsvaret foreslog at forstærke den danske styrke, til forsvaret fik bemyndigelsen til at iværksætte forstærkningen. I mellemtiden havde sagen været drøftet i regeringen og med Folketingets Udenrigspolitiske Nævn.

Som følge af urolighederne i marts og parlamentsvalget i oktober og den deraf

følgende risiko for nye uroligheder har NATO opretholdt styrkeniveauet i Kosovo i 2004. Danmark har ligeledes opretholdt den danske bataljon på ca. 350 soldater i 2004, og regeringen har tilkendegivet, at det danske bidrag opretholdes på det nuværende niveau, indtil NATO vurderer situationen stabil nok til, at der kan gennemføres generelle reduktioner i Kosovo.

2.1.2 Afghanistan

Situationen i Afghanistan har været mere positiv i 2004. Ikke mindst det succesfulde præsidentvalg i oktober var et vigtigt skridt på vejen. I Afghanistan er der to militære operationer, der begge opererer på baggrund af FN-mandatet. International Security Assistance Force (ISAF) er en NATO operation og gennemfører stabiliseringsoperationer. Operation Enduring Freedom (OEF) gennemfører 'counter insurgency operations', som blandt andet indebærer offensive operationer mod tilbageværende Taliban og Al Qaida grupper i landet.

Maj

11. maj: DeMars-projektet bliver officielt afsluttet, og projektgruppen bliver nedlagt med udgangen af juni. Det samlede forbrug på projektet blev 973 mio. kr. Det hidtil største statslige it-projekt er hermed afsluttet og i al væsentlighed efter planen.

Forsvarsministeriet har med DeMars-projektet fået et integreret og koncernfælles it-system, der på stort set alle områder lever op til anbefalingerne i Bonnerup-udvalgets senere rapport om statslige it-projekter.

Det internationale samfunds indsats i Afghanistan drejer sig ikke alene om militære, men også om civile indsatser

Efter NATO overtog ansvaret for den multinationale sikkerhedsstyrke ISAF i 2003, besluttede alliancen at gennemføre en trinvis udvidelse af operationen. Med tiden vil NATO's operationsområde således omfatte stadig flere dele af Afghanistan.

Den internationale sikringsstyrke ISAF i Afghanistan omfatter fire hovedelementer. Det er en brigade i Kabul, 'Provincial Reconstruction Teams' (PRT) i de afghanske provinser, driften af lufthavnen i Kabul og ISAF's hovedkvarter. Herudover indgår en række mindre elementer under ISAF.

Udvidelsen bliver gennemført i fire trin, hvoraf det første blev iværksat i forlængelse af NATO-topmødet i Istanbul i juni 2004. Som følge af udvidelsen er det danske bidrag til det britiske 'Provincial Reconstruction Team' i Mazar E Sharif kommet under ISAF. Det samlede danske bidrag til ISAF har i 2004 været på ca. 70 personer. I perioden fra januar til marts var der tillige udsendt et dansk kommunikationsmodul på 40 personer med det formål at varetage kommunikationen mellem ISAF og NATO.

17. maj: Formelt EU-forsvarsministtermøde i Bruxelles. EU forsvarsministrene enes på mødet om et nyt militært styrkemål - Headline Goal 2010 - som understreger behovet for styrker, der kan udsendes med kort varsel til internationale operationer.

24.-25. maj: Nordisk ministermøde i Sankt Petersborg, herunder møde med den russiske forsvarsminister Sergei Ivanov.

2.1.3 Irak

Danmark har opretholdt bidraget på ca. 525 soldater i Irak i 2004. I takt med den generelle udvikling i Irak er det danske ansvarsområde blevet udvidet to gange. Først blev det udvidet til også at omfatte Basra provinsen nord for Basra by. Dernæst, da suveræniteten blev overdraget til irakerne, blev det danske ansvarsområde udvidet til at omfatte hele Basra provinsen med undtagelse af Basra by. I takt med den geografiske udvidelse har bataljonen fået underlagt flere britiske enheder. Ansvarsområdet er nu samlet på størrelse med Jylland.

Forsvaret stiller ligeledes beskyttelse til rådighed for Udenrigsministeriets personale i Bagdad og Basra. Antallet af soldater til denne opgave er i løbet af året blevet øget til 17.

Ved udgangen af 2004 har Folketinget besluttet at videreføre det danske bidrag i

foreløbigt yderligere seks måneder. I forbindelse med Istanbul-topmødet besluttede NATO-landenes stats- og regeringschefer at iværksætte en træningsmission i Irak med det formål at træne irakiske sikkerhedsstyrker. Udover udsendelsen af enkelte danske NATO-stabsofficerer har Danmark tilmeldt et mindre antal personer til denne træningsmission.

2.1.4 Flere operationer uden for Danmark

Udover disse tre operationer har forsvaret også i 2004 bidraget til NATO's operationer i Middelhavet - Active Endeavour - og i suverænitetshåndhævelsen (air policing) i luftrummet over de baltiske lande.

Air policing opgaven er en konsekvens af, at NATO-alliancen den 29. marts 2004 blev udvidet med syv nye lande: Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Rumænien, Slovakiet og Slovenien. Da enkelte af disse lande, herunder de tre baltiske nationer, ikke har kapacitet til selv at kunne forestå

Maj

I maj 2004 fremlægger forsvarsministeren en midtvejsstatus for gennemførelsen af aftalen med redningsberedskabet, der udstikker rammer og retningslinjer for udviklingen af redningsberedskabet i perioden 2003-2006.

suverænitethåndhævelsen i nationalt luft- rum, besluttede NATO at løse den opgave for disse lande. Det danske flyvevåben deltog fra april til oktober i NATO's air policing operation i luftrummet over de baltiske lande. Indledningsvis bestod det danske bidrag af et jordbaseret element. Fra juli til oktober bidrog Danmark også med F-16 fly fra en base i Litauen.

Danmark har i 2004 fortsat bidraget til en lang række af FN's missioner med stabsofficerer og observatører. Herunder har Danmark fra juli 2004 i rammen af SHIRBRIG bidraget med seks personer til FN's planlægningsmission i Sudan, der forbereder den kommende FN-mission i landet.

2.2 Beredskabets internationale opgaver

På anmodning fra en anden stat eller fra en international organisation yder Beredskabsstyrelsen hjælp og bistand i internationale indsatser.

Sådanne indsatser kan ske i forbindelse med:

- **Naturkatastrofer og ulykker**
- **Teknologiske hændelser**
- **Krise- og borgerkrigssituationer.**

Beredskabsstyrelsens internationale bistand består derudover i at yde en beredskabsfaglig vurdering af relevansen af en indsats, for eksempel i form af fact finding missioner.

2.2.1. Fact finding missioner om civil-militær samtænkning i Afghanistan og Irak

Beredskabsstyrelsens internationale kapacitet har i 2004 været præget af spørgsmålet om nye udfordringer om at samtænke og koordinere danske militære og civile kapaciteter. I løbet af efteråret og vinteren 2004 har Beredskabsstyrelsen deltaget i fact finding missioner i Afghanistan og i Irak for at bidrage til en øget samtænkning af danske militære humanitære og genopbygningsindsatser i landene.

2. juni: Folketinget beslutter ved B 213 at forlænge det danske militære bidrag til sikkerhedsstyrken i Irak med foreløbigt yderligere seks måneder.

2. juni: Folketinget beslutter ved B 210 at udsende 4 F-16 og ca. 75 soldater til Baltikum for at gennemføre air policing i tre måneder fra juli 2004.

2.2.2. Operative indsatser i 2004

I 2004 har Beredskabsstyrelsen fungeret som formand for International Humanitarian Partnership, som er et praktisk samarbejde mellem en række lande⁽¹⁾ om at koordinere udsendelsen af materiel og personel. Dette formandskab har resulteret i en række logistiske opgaver for Beredskabsstyrelsen.

I februar - marts bistod Beredskabsstyrelsen med personel, køretøjer og radio-teknisk bistand til Sudan i regi af United Nations Disaster Assessment and Cooperation (UNDAC) i Sudan. UNDAC er et 'stand by' team af professionelle beredskabsfolk, der kan indsættes med timers varsel for at støtte lokale myndigheder og FN's tilstedeværende koordinator med at vurdere behovet for humanitær katastrofehjælp og bistå koordineringen af den internationale nødhjælp på stedet.

I september måned sendte Beredskabsstyrelsen en teknisk specialist til Grenada for at oprette lokale netværk og støtte/undervise i brugen af satellittelefoner i forbindelse med orkanen 'Ivan's' ødelæggende passage over de Caribiske øer. Indsatsen foregik i UNDAC-regi og skete på anmodning fra FN organisationen Office of Coordination of Humanitarian Assistance - OCHA, som Beredskabsstyrelsen har et nært samarbejde med.

I løbet af november bistod Beredskabsstyrelsen FN med undervisning på et UNDAC kursus i Etiopien.

⁽¹⁾ International Humanitarian Partnership (IHP) er et humanitært samarbejde, som blev grundlagt af England, Sverige og Danmark i 1995. I 1998 blev IHP udvidet med Norge og Finland, og siden har Holland tilsluttet sig som et ikke operationelt medlem. Hovedformålet med IHP er at koordinere og levere international støtte til multilaterale organisationer som eksempelvis FN.

Juni

10. juni: Regeringen indgår forsvarsforlig for 2005-2009 med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne.

11. juni: Regeringens redegørelse om indsatsen mod terrorisme - international og i Danmark - udkommer. I redegørelsen beskrives indsatsen for at bekæmpe terrorisme via aktivt arbejde i det internationale samfund samt indsatsen i Danmark, som bl.a. består af øget forebyggende arbejde vis efterretningstjenesterne og sikringen af et tilpasset og effektivt redningsberedskab.

Endelig har Beredskabsstyrelsen i december måned gennemført en fact finding mission for at kortlægge FN's eksakte behov i forbindelse med etableringen af satellitkontorer i Darfur-provinsen. Erfaringerne fra missionen skal bl.a. danne grundlag for anbefalinger om, hvorvidt Danmark skal bistå OCHA og WFP i Sudan i en 3 måneders periode.

2.3 Flodbølgekatastrofen i Sydøstasien

Den 26. december 2004 ramte en flodbølge Sydøstasien og forårsagede den største naturkatastrofe i området i nyere tid. Time for time steg tabstallene, og det gik snart op for verden, at man stod overfor en naturkatastrofe af ufattelige dimensioner. Inden for Forsvarsministeriets område var både redningsberedskabet og forsvaret tidligt involveret i at hjælpe de nødstedte områder.

2.3.1. Beredskabets indsats i Sydøstasien

Den 27. december 2004 sendte Beredskabsstyrelsen en katastrofeekspert til

Maldiverne. Eksperten bistod FN's UNDAC⁽²⁾-hold med at vurdere det konkrete behov for international hjælp.

Den 31. december 2004 sendte Beredskabsstyrelsen en ekspert fra Beredskabsstyrelsen til Sri Lanka efter anmodning fra FN med henblik på at indgå i den srilankanske regerings operationscenter i Colombo.

FN anmodede den 28. december IHP-landene om at etablere et krisekoordinationscenter i Banda Aceh i Indonesien. Da Danmark i 2004 var formand for IHP-samarbejdet, har Beredskabsstyrelsen koordineret opstillingen af centret med bidrag fra alle IHP-landene. Bidragene omfatter lejr- og kontorfaciliteter til ca. 80 medarbejdere samt servicepersonel.

Det danske IHP-bidrag fra Beredskabsstyrelsen omfatter bl.a. to kommunikations- og to kontormoduler samt to teknikere/kommunikationseksperter.

15. juni: Ansvar for Christianiaområdet overgår fra forsvarsministeren til finansministeren, hvorefter forvaltningen af området skal varetages af Slots- og Ejendomsstyrelsen under Finansministeriet (lov nr. 431 om ændring af Christianialoven, som bliver vedtaget den 1. juni 2004 og træder i kraft den 15. juni 2004).

16. juni: Forsvarsministeren deltager i den officielle lukning af Joint Headquarters NORTH-EAST i Karup. Forsvarsministeren holder i den anledning en tale, hvor han blandt andet fremhæver hovedkvarterets afgørende rolle under Den Kolde Krig.

2.3.2. Forsvarets indsats i Sydøstasien

Forsvarets transportfly Herkules gik på øget beredskab allerede den 27. december 2004 og blev sendt af sted til Thailand den 30. december 2004 med det formål at støtte hjemtransport af omkomne borgere fra de nordiske lande - primært Danmark og Norge. Transportflyet er blevet i området med det formål at støtte med transportopgaver i katastrofeområdet. Med transportflyet udsendte forsvaret tillige 4 militærpoliti personer, der har bistået det danske politi i Thailand. Den 30. december 2004 udsendte forsvaret 4 krisepsykologer til Bangkok. Psykologerne blev udsendt for at dække nødstedte danske turisters behov for krisebehandling. Den 31. december 2004 sendte forsvaret to krisepsykologer til Sri Lanka med samme formål.

Drøftelserne om hvilke bidrag Danmark kunne sende til Sydøstasien fandt sted før årsskiftet. Derefter sendte forsvaret bl.a. tæpper og ligposer til Indonesien. Beredskabsstyrelsen sendte bl.a. vandrensningsanlæg og drikkevandscontainere til Sri Lanka sammen med personale, der hjalp til med at opstille materialet og ud-danne de lokale i brugen af det.

⁽²⁾ United Nations Disaster Assessment and Coordination.

Juni

16.-17. juni: Forsvarsministeren besøgte NATO's hovedkvarter i Bruxelles, hvor han bl.a. har drøftelser med NATO's generalsekretær og formanden for Militærkomiteen. På møderne præsenteres det netop indgåede forsvarsforlig, og NATO's forsvarsplanlægning, operationer og transformation drøftes.

2.4 Hvordan beslutter politikerne at sende soldater af sted?

Danmark har gennem de seneste år øget det militære engagement i internationale operationer markant. At indsætte soldater andre steder i verden er en alvorlig beslutning. Dels vil der altid være en risiko for soldaterne, dels vil soldaterne ofte være udstyret med mandat til at anvende magt for at løse deres opgave.

Grundlaget for udsendelse af danske soldater er fastlagt i grundloven. Af grundlovens § 19, stk. 2 fremgår det, at kongen (regeringen) ikke uden Folketingets samtykke kan anvende militære magtmidler mod nogen fremmed stat. Af grundlovens § 19, stk. 3 fremgår det, at Folketinget af sin midte vælger et udenrigspolitisk nævn, med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde.

Hvis danske soldater udsendes med mandat til at anvende magt for at løse deres opgave, bliver grundloven fortolket således, at det kræver en folketingsbeslutning. De danske styrker i Kosovo, Afghanistan og Irak er alle udsendt på baggrund af folketingsbeslutninger.

27.-29. juni: NATO-topmøde i Istanbul, hvor der træffes en række vigtige beslutninger vedr. operationerne i Afghanistan, Bosnien-Hercegovina og Kosovo.

Desuden NATO's beslutning om støtte til Irak med træning af irakiske sikkerhedsstyrker og styrkelse af samarbejdet med NATO's partnerlande i bl.a. Kaukasus, Centralasien og i Middelhavsområdet. Beslutning om udvidelse af samarbejdet med landene i Mellemøsten - i første omgang til landene i Golfen.

Beslutningsprocessen

Juni

Ved det formelle NATO-forsvarsministermøde umiddelbart inden topmødet er fokus på Alliancens transformation og den videre styrkelse af NATO-landenes militære kapaciteter. Regeringen meddeler, at Danmark i 2005 vil bidrage med en øget styrke til ISAF.

28. juni: Koalitionens overdrager suveræniteten til den midlertidige irakiske regering.

Fotos: Forsvarsministeriet

2.4.1 Opgaver før afgang

Før danske soldater kan udsendes, skal to opgaver løses. For det første skal der træffes en politisk beslutning, og for det andet skal de militære forberedelser gennemføres. Udsendelse af danske soldater i internationale operationer baserer sig normalt på en anmodning om styrker fra f.eks. NATO eller FN, og den vil i de fleste tilfælde være relateret til en konkret operation. På baggrund af en indstilling fra forsvaret om de militære muligheder for at deltage i operationen og en trusselsvurdering fra Forsvarets Efterretningstjeneste fastlægger regeringen, hvordan anmodningen skal besvares. Når regeringen har afklaret sin stilling, forelægges sagen for Folketinget.

De militære forberedelser er ofte omfattende. Udsendelse af soldater til områder med vanskelige klimatiske forhold kræver, at der gennemføres et større vaccinationsprogram af normalt fire ugers varig-

hed. Hvis indsættelsen stiller krav om særligt materiel, skal dette materiel anskaffes, og personalet skal uddannes til at anvende materiellet. Endeligt skal der gennemføres et uddannelsesprogram, der giver soldaten kendskab til de lokale forhold, herunder konflikten i området, lokale skikke mv., ligesom soldaten skal uddannes til at håndtere de klimatiske og geografiske udfordringer som f.eks. ekstrem varme eller ophold i sump- eller bjergområder.

2.5 Bygger videre på erfaringerne

Forsvarets brede internationale engagement giver mange forskellige erfaringer, som kan anvendes i den videre udvikling af forsvaret og dets opgaveløsning. Forsvaret anvender erfaringerne under bl.a. uddannelsen af enheder, der står foran udsendelse, og når forsvaret skal investere i nyt materiel.

Forsvarets bidrag til internationale operationer sker i snævert samarbejde med bi-

1. juli: Det danske F-16 styrkebidrag overtager ansvaret for NATO's air policing over de baltiske lande.

2. juli: Regeringsbeslutning om at lade den danske bataljon i Irak overtage hovedparten af Basra-provinsen som ansvarsområde og at flytte den danske lejr til Shaiba Logistic Base vest for Basra. Endvidere beslutning om udsendelse af bidrag til FN- og NATO-operationer i Sudan, Gibraltarstrædet og Afghanistan.

Det fleksible støtteskib Absalon blev overdraget til Søværnet den 19. oktober 2004.

drag fra andre lande. Evnen til at kunne samarbejde med udenlandske enheder er derfor et helt grundlæggende krav til militære enheder. Det er derfor nødvendigt at samarbejde - også uden for den enkelte operation. I Irak har den danske bataljon eksempelvis udvekslet enheder med briterne i den daglige opgaveløsning. Og der er en deling litauiske soldater underlagt den danske styrke.

2.5.1 Skræddersyede opgaver

Der har til alle tider været behov for at sammensætte militære enheder, der kan tilpasses den konkrete opgave. Det betyder, at der i takt med flere internationale missioner opstår behov for nye typer af militære bidrag, som skræddersys til en konkret mission. Disse bidrag kan så videreudvikles i forbindelse med nye missioner. Et eksempel på en sådan nyskabelse er de såkaldte Provincial Reconstruction Teams (PRT) i Afghanistan. Formålet med PRT'erne er at facilitere det

internationale samfunds støtte og bidrage til en bedre koordination mellem de centrale og regionale afghanske myndigheder. Opgaven er at styrke den afghanske overgangsregerings indflydelse gennem samvirke med regionale og lokale politiske, militære og religiøse ledere samt samarbejde og koordination med internationale organisationer.

2.5.2 Bedre udstyr

Enhver ny operation giver nye udfordringer. I f.eks. Irak bliver soldaterne af og til beskudt med sten fra stenslynger, der har en sådan kraft, at de kan slå revner i de pansrede ruder i køretøjerne, og de kan i værste fald være livsfarlige. For at undgå at blive nødt til at anvende våbenmagt i denne situation har forsvaret anskaffet granater til at skræmme de personer, der bruger stenslyngerne.

For at kunne standse køretøjer, der mistænkes for ulovligheder eller for at være

Juli

1. juli-31. oktober: Forsvaret stiller to patruljefartøjer på beredskab til NATO's operationer i Middelhavet. Fartøjerne bliver ikke deployeret til Middelhavet, da der gennem perioden ikke har været behov for at gennemføre eskorteoperationer.

24. juli og 31. juli: Forsvaret udsender seks personer med SHIRBRIG's planlægningsselement til Sudan, hvor de indgår i FN's planlægningsmission. Bidraget bliver indledningsvis udsendt for tre måneder og efterfølgende forlænget til udgangen af januar 2005.

en bilbombe, har forsvaret anskaffet net, der blokerer hjulene og dermed standser bilerne. Hermed er risikoen for, at soldaterne må ty til våbenmagt, reduceret.

Forsvaret har også investeret i elektronisk udstyr, der kan imødegå fjernstyrede bomber. Desuden har forsvaret anskaffet flere pansrede personvogne for at supplere de pansrede mandskabsvogne, der allerede er i brug.

2.6 Tilbageholdte fanger

En af de største pressehistorier i 2004 vedrørte desværre den multinationale styrke i Irak: Sagen om mishandlingen af irakiske fanger i Abu Ghraib fængslet.

Begivenhederne i Abu Ghraib gav et meget dårligt billede af koalitionsindsatsen i Irak; et billede som ikke er repræsentativt for den indsats, som de danske styrker udfører i landet. Som følge af pressens omfattende dækning af begivenhederne var der efter-

følgende stor fokus på også danske soldaters behandling af tilbageholdte irakere. Fra forsvarets side var udmeldingerne klare. Såvel forsvarsministeren som forsvarschefen gav i meget klare vendinger udtryk for, at internationale konventioner skal overholdes, at overgreb på tilbageholdte personer ikke er acceptable, og at danske soldaters eventuelle krænkelser af den humanitære folkeret vil blive undersøgt og i givet fald retsforfulgt.

Det skal endvidere understreges, at forsvaret gør meget for at sikre, at de danske soldater lever op til vores internationale forpligtelser. Inden soldaterne bliver udsendt, modtager soldaterne for eksempel undervisning i krigens love, så de er bekendt med relevante dele af den humanitære folkeret. I forbindelse med selve udsendelsen modtager soldaterne endvidere 'Soldatens kort', som indeholder de vigtigste retningslinjer for den enkelte soldats opførsel i operationsområdet.

9.-13. august: Forsvarsministeren aflægger besøg i USA, hvor han bl.a. mødes med den amerikanske forsvarsminister Donald Rumsfeld og den amerikanske viceudenrigsminister Richard Armitage.

Forsvarsministeren aflægger endvidere besøg ved NATO's transformationshovedkvarter i Norfolk og ved FN's hovedkvarter i New York, hvor

han har samtaler med bl.a. Danmarks FN ambassadør, Ellen Margrethe Løj, Chefen for Office of Operations, Ass. generalsekretær Hédi Annabi, Chefen for Department of Political Affairs, Undergeneralsekretær Kieran Prendergast og Vicegeneralsekretær Louise Fréchette. På møderne drøftes bl.a. situationen i Irak og Afghanistan.

Foto: Forsvarsministeriet

Slutteligt bliver 'lessons learned' fra de enkelte udsendelseshold anvendt i forbindelse med uddannelsen af nye hold. På den måde sikrer forsvaret, at erfaringer ikke går til spilde.

2.7 Samtænkning af civil og militær indsats i internationale operationer

Danske soldater er indsat i internationale operationer i mange konfliktområder. Men militære styrker kan ikke alene løse de mange problemer, som er i et land, der har gennemlevet konflikter og krige. Et eksempel herpå er Kosovo, hvor den militære tilstedeværelse siden 1999 endnu ikke har kunnet medføre en endelig afklaring om landets status.

Som en del af det nye forsvarsforlig lancerede regeringen derfor den 10. marts 2004 et initiativ vedrørende 'Samtænkning af civil og militær indsats i internationale operationer'. Det skal sikre, at brugen af

danske statslige ressourcer i konfliktområder sker fokuseret, effektivt og koordineret – uanset sikkerhedssituationen.

Initiativet skal endvidere sikre, at der sker en samlet planlægning af de forskellige danske bidrag i indsatsområdet, allerede inden styrkebidraget bliver sendt af sted. Herudover indebærer initiativet, at der i videst muligt omfang sker en koncentreret civil indsats i det område, hvor de danske soldater befinder sig.

Udgangspunktet er, at det er hjælpeorganisationerne eller andre civile aktører, der skal stå for den humanitære indsats og genopbygningsindsatser. Men sikkerhedssituationen kan medføre, at de civile aktører indledningsvis ikke har mulighed for at operere i et kriseområde. Her kan den militære styrke blive nødsaget til i en periode at yde konkret bistand. Ikke for at overtage nødhjælpsorganisationernes arbejde, men for at yde støtte i farlige omgivelser,

August

19. august: Den danske styrke i Irak bliver udsat for to bombeangreb. Ingen person- eller materielskader.

hvor andre ikke har mulighed for at opere. For den person, som er i akut nød, er det mindre vigtigt, hvem der hjælper, bare hjælpen når frem.

Et eksempel på denne militære indsats er Irak, hvor projekter for mere end 10 mio. kr. er ved at blive sat i værk i det danske ansvarsområde. Midlerne bliver anvendt til genopbygning af hospitaler, sundhedscentre og vand- og elforsyning. Indsatser der er til direkte gavn for flere hundrede tusinder irakere.

Erfaringerne fra blandt andet Irak vil fremadrettet blive anvendt i forbindelse med udsendelsen af det danske bidrag til Feyzabad i Afghanistan, hvor samtækningsinitiativet fra starten har været inddraget i den overordnede planlægning af udsendelsen af styrken.

2.8 Sikkerhedssamarbejde

Forsvarets østsamarbejde er i 2004 blevet

orienteret mod et bredere funderet sikkerhedssamarbejde. Siden begyndelsen i 1993 har østsamarbejdet været rettet mod at fremme stabilitet og sikkerhed i Europa. Der har her særligt været fokus på civil kontrol med militæret og på praktiske aktiviteter, der har medført, at en række lande - herunder de tre baltiske - blev gjort klar til optagelse i NATO. Med den øgede integration i Europa og ikke mindst optagelsen af syv nye NATO-medlemmer er dette samarbejde nu blevet fokuseret mod et bredere koncept: Internationalt sikkerhedssamarbejde.

Det betyder også, at samarbejdsprogrammerne med de nye NATO-lande gradvist bliver reduceret, idet dog Estland, Letland og Litauen fortsat vil forblive en prioritet med fokus på den fortsatte NATO-integration af disse lande. Derfor har Danmark i 2004 lanceret bilaterale brigadeprojekter med alle tre baltiske lande. Projekterne har bl.a. til formål at uddanne en brigadestabschef og et brigadestabs-

1. september: Forsvarsministeriets departement får en ny organisation med fokus på strategisk udvikling og effektiv overordnet styring.

16.-17. september: Uformelt EU-forsvarsministtermøde i Noordwijk, Holland. EU forsvarsministrene drøfter forberedelsen af EU's operation Althea i Bosnien og opstilling af EU kampgrupper på højt beredskab til udsendelse i internationale operationer.

kompagni i alle tre lande. Projekterne løber over en længere årrække, forventeligt frem til ca. 2015, der dog vil afhænge af det enkelte lands fremskridt. Brigadeprojekterne styres og gennemføres ved den nyoprettede Danish Advisory and Training Staff (DATS). Der er tale om et hold på ti mand med betydelig erfaring i brigadestabsarbejde. DATS har hovedkvarter i Riga, Letland, men rejser rundt til de to øvrige baltiske lande med henblik på at gennemføre træningen for alle tre baltiske lande.

Et andet fokus for fremtidige samarbejdsprogrammer vil være Kroatien, Serbien og Montenegro, Bosnien-Hercegovina, samt i mindre grad Albanien og Makedonien. Formålet er at støtte den fortsatte fredelige udvikling i regionen og medvirke til at reducere behovet for tilstedeværelsen af internationale styrker, herunder danske. Her skal særligt fremhæves, at forsvarsministeren i september 2004 lancerede det nordiske initiativ for samarbejde med lan-

dene i regionen, det såkaldte 'Region to Region initiativ'. Det overordnede formål med dette initiativ er at udvikle en ramme for samarbejde, inden for hvilken man i højest mulige grad kan udvikle og koordinere de nordiske landes bi- og multilaterale forsvarssamarbejde med de ovennævnte lande. Formålet med denne koordination er at øge synergien mellem bistandsprojekterne og i stærkere grad end hidtil bidrage til stabilisering af regionen. Dette vil støtte de individuelle lande i deres forsvarsreformer og opfordre til en samlet tilgang blandt landene til at opnå øget integration i de Euro-Atlantiske strukturer.

Udover dette sikkerhedssamarbejde er der et behov for reformer af sikkerhedsstrukturerne i lande, hvor danske soldater er indsat i internationale operationer. I den forbindelse er der i 2004 blevet afsat 10 mio. kr. til opbygning af sikkerhedsstrukturer i Irak, og 10 mio. kr. til støtte for opbygning af den ny afghanske hær.

September

21. september: Forsvarsministeren aflægger besøg i Schweiz, hvor han bl.a. mødes med den schweiziske forsvarsminister og deltager i symposium for repræsentanter fra schweizisk og dansk forsvarsindustri.

22. september: Det nordiske 'Region to Region' initiativ om samarbejde mellem landene på Balkan, dvs. Kroatien, Makedonien, Albanien, Bosnien-Herzegovina og Serbien-Montenegro, bliver præsenteret på det nordiske ministermøde i Sønderborg, hvor Serbien er deltager.

En højere grad af samtænkning af civil og militær indsats i internationale operationer er nødvendig, da militære styrker ikke alene kan løse alle de problemer, der er i et konfliktplaget land.

Primære indsatsområder for forswarets sikkerheds-samarbejde

1. Østersøregionen
2. Det vestlige Balkan
3. Opfølgning på Internationale Operationer.
4. NATO's Partnerskaber

2.9 Transformation i NATO

Også i NATOregi arbejdes der på omstilling til vor tids globale udfordringer. Danmark støtter aktivt NATO's transformationsbe-stræbelser, der sigter mod at få flere mere moderne, mere anvendelige og mere de-ployerbare kapabiliteter. Vigtige elementer i dette arbejde er bl.a. revisionen af NA-TO's forsvarsplanlægning og tiltagene til øget anvendelighed af Alliancens styrker ('usability').

2.9.1 Revisionen af NATO's forsvarsplanlægning

Revisionen af NATO's forsvarsplanlæg-ningsproces blev formelt på dansk initiativ sat i gang ved NATO-forsvarsministermø-det i juni 2003. Processen har til hensigt at gøre NATO's forsvarsplanlægning bedre i stand til at medvirke til alliancens trans-formation og til, at nationerne i større om-fang kan levere de styrker og kapaciteter, der er brug for. Den aktive danske rolle i revisionen vurderes at have medført et ty-deligt præg på resultatet til dato.

Som et led i revisionen af NATO's for-svarsplanlægning blev det på NATO-top-mødet i Istanbul i juni 2004 besluttet, at der skulle udarbejdes en Comprehensive Political Guidance (CPG) til understøttelse af NATO's Strategiske Koncept.

CPG skal skabe sammenhæng mellem NATO's overordnede strategi og den sikkerhedspolitiske situation, og CPG skal

9.-10. oktober: Forsvarsministeren deltager i internationale koalitionsdrøftelser om kampen mod terrorisme på det amerikanske hangarskib J.F. Kennedy i den Persiske Golf.

13.-14. oktober: Uformelt NATO-forsvarsminis-termøde i Poiana Brasov i Rumænien. De cen-trale temaer er alliancens fortsatte transfor-mation og udviklingen af kapaciteter samt NATO's operationer, herunder NATO's igangvæ-rende operationer i Afghanistan og på Balkan,

Oktober

og planerne for oprettelse af den mission i Irak, som skal træne de irakiske sikkerhedsstyrker. Forsvarsministrene mødes tillige med deres russiske kollega Sergei Ivanov.

14. oktober: De danske F-16 i Baltikum bliver afløst af britiske fly og hjemtaget.

19.-21. oktober: Forsvarsministeren aflægger besøg i Storbritannien, hvor han bl.a. mødes med den engelske forsvarsminister Geoffrey Hoon. Forsvarsministeren besøger desuden Defence Crisis Management Centre og Lydd Camp i Kent, hvor den britiske missionsorienterede uddannelse foregår. Forsvarsministeren deltager endvidere i et forsvarsindustri seminar på den danske ambassade i London.

Foto: Forsvarsministeriet

Dansk patrulje i Kosovo

indeholde en vision for alliancens videre transformation samt retningslinjer for NATO's forskellige planlægningsdiscipliner og dermed bidrage til harmonisering af disse. Desuden er der behov for udvikling af et styringsinstrument for transformation, dvs. en metode til at styre den fortsatte koordination og harmonisering af de forskellige planlægningsdiscipliner.

2.9.2 Øget anvendelighed ('usability')

Usability-initiativet har afsat i, at NATO har vanskeligt ved at få dækket sit behov for anvendelige styrker, der kan deployeres til internationale operationer. På NATO-topmødet i Istanbul i juni 2004 blev der opnået enighed om opstilling af målsætninger for, hvor stor en andel af nationernes landmilitære styrker, der skal være anvendelige og deployerbare (40% skal være deployerbare, og 8% skal kontinuerligt kunne være udsendt). Desuden blev det godkendt, at der skal udvikles en række indikatorer for input og output, så der kan

22. oktober: Den danske styrke i Irak bliver udsat for to bombeangreb. Tre danske soldater bliver lettere såret ved angrebene.

29. oktober: Forsvarsministeren fremsætter forslag til militær straffelov, retsplejelov og disciplinarlov i Folketinget.

opnås en mere balanceret vurdering af de enkelte nationers bidrag til alliancen. Indikatorerne vil dels kunne omfatte traditionelle input-indikatorer (eksempelvis forsvarsudgifter/BNP), dels output-indikatorer som antal deployerede og deployerbare styrker til internationale operationer. Endelig inviteredes nationerne til at rapportere deres nationale usability-målsætninger, dvs. hvor stor en andel af deres styrker, de vil kunne deployere og holde kontinuerligt deployeret. Danmark støtter aktivt NATO's usability-initiativ.

Danmark har med forsvarsforliget opstillet en national usability-målsætning om kontinuerligt at kunne holde 2000 soldater udsendt. Implementeringen af forsvarsforliget vil placere Danmark stærkt med hensyn til de landmilitære 40/8 procent 'usability'-målsætninger. I 2009 vil 61,3 % af hærens personel kunne betegnes som deployerbare (dog kan maksimalt 5000 udsendes på en gang), og 10,5 % af hærens

personel vil i 2009 kunne holdes kontinuerligt deployeret.

2.10 Medlemskab af FN's sikkerhedsråd

Danmark har i perioden 2005-2006 sæde i FN's sikkerhedsråd. I den forbindelse har regeringen fastlagt flg. prioriteter for det danske medlemskab.

Prioriteter for dansk medlemskab af Sikkerhedsrådet.

- Nye trusler og terrorisme
- Konfliktforebyggelse og - håndtering
- Afrika
- Styrkelse af Sikkerhedsrådet

November

3. november: Fyrværkerulykke i Seest ved Kolding. Det statslige redningsberedskab, forsvaret og hjemmeværnet er alle løbende involveret i indsatsen.

Foto: Forsvarsministeriet

Forsvarsministeriet begyndte i 2004 at forberede medlemskabet. Det gælder blandt andet prioriteringen af Afrika, hvor FN i øjeblikket har 10 igangværende fredsbevarende operationer. Prioriteringen er i overensstemmelse med regeringens Afrikainitiativ om et større engagement i de sikkerhedspolitiske problemstillinger på kontinentet. Et synligt tegn på dette engagement var i 2004 forsvarsministerens og udenrigsministerens rejse til Sudan og Etiopien i november måned. Rejsen gav et førstehåndsindtryk af situationen i Darfur og det sydlige Sudan: Det forventes, at Danmark vil udsende styrker til FN's mission i Sudan (UNMISUD) i 2005.

Forsvarsministeren i Sudan,
november 2004

16. november: - Forsvarsministeren, integrationsministeren og justitsministeren afholder et pressemøde, hvor rekrutteringskampagnen 'En uniform - mange muligheder' præsenteres. Formålet med kampagnen er at tiltrække unge med anden etnisk baggrund end dansk og informere om de uddannelses- og jobmuligheder, der er i forsvaret, beredskabet, politiet og sikrings- og redningstjenesten.

17. november: Økonomi- og erhvervsministeren, justitsministeren, miljøministeren og forsvarsministeren i samråd i Erhvervsudvalget vedr. fyrværkeriulykken i Kolding.

Da konflikterne i Afrika i sidste instans kun kan løses ved aktiv deltagelse af landene på kontinentet, er det vigtigt at støtte de afrikanske landes evne til selv at håndtere konflikterne. Et eksempel herpå er, at den Afrikanske Union i 2004 har engageret sig aktivt i krisen i Darfur-provinsen i Sudan.

Danmark bakker op om den indsats, som den Afrikanske Union yder. Organisationen arbejder på at opstille en African Stand-by Force og har valgt at anvende SHIRBRIG-modellen til denne. Det medfører oprettelsen af en række brigader i rammerne af de subregionale organisationer som ECO-WAS, IGAD og SADC, idet disse brigader hurtigt skal kunne rykke ud til konflikter på det afrikanske kontinent. Anvendelsen af SHIRBRIG konceptet kan samtidigt ses som en anerkendelse af det arbejde, som blandt andet Danmark har lavet i forbindelse med etableringen af SHIRBRIG.

Der er her en mulighed for, at Danmark kan støtte med instruktører, stabsofficerer eller særlige trænings-teams, som kan hjælpe med at videregive nogle af de gode erfaringer, vi har fra vores omfattende internationale engagement.

Vidste du.....

- at siden slutningen af Anden Verdenskrig har Danmark bidraget med op til 50.000 soldater i internationale operationer under NATO, FN og andre koalitioner.
- at danske militære observatører arbejder i så forskellige områder som den irakiske ørkan og Himalaya-bjergene.

November

17. november: Den canadiske general Ray Henault bliver valgt som formand for NATO's Militærkomite efter et meget tæt løb. Generalen afløser den tyske general Harald Kujat, der afgår fra posten medio juli 2005. Den danske forsvarschef, general Jesper Helsø, er ligeledes kandidat ved valget, der bliver afgjort ved en hemmelig afstemning blandt NATO's forsvarschef.

22. november: Formelt EU-forsvarsminister-møde i Bruxelles. EU forsvarsministrene mødes til en militær kapabilitetskonference, hvor landene tilmelder styrker til EU-kampgruppekonceptet. De første kampgrupper vil allerede fra 2005 være klar til udsendelse - eksempelvis i FN-operationer.

Nye udfordringer

Udover det internationale engagement var der i 2004 også en række nye udfordringer, der har sat dagsordenen i Forsvarsministeriet. Siden 1. februar 2004 har forsvaret, det statslige redningsberedskab og den overordnede koordination af den civile sektors beredskab været samlet under Forsvarsministeriet. Derudover er hjemmeværnet gået i gang med en større omlægning. På havet er der også en lang række udfordringer med en ny land-baseret organisation (Automatisk identifikations system, AIS), Kystradarprojektet og den danske 'Maritime Assistance Service.'

3.1. Samordning af totalforsvaret - samfundets samlede beredskab

Ved ressortoverførslen af beredskabsområdet til Forsvarsministeriet den 1. februar 2004 skete en overordnet samling af forsvaret, det statslige redningsberedskab og den overordnede koordination af den civile sektors beredskab. Herved blev væ-

sentlige dele af de statslige beredskabsressourcer i totalforsvaret samlet. Samtidig blev de to frivilligområder - redningsberedskabets og hjemmeværnets frivillige, der begge er af væsentlig betydning for totalforsvaret - samlet under Forsvarsministeriet.

Denne samordning er blevet styrket i forbindelse med reorganiseringen af Forsvarsministeriets departement pr. 1. september 2004, idet ansvaret for redningsberedskabet, hjemmeværnet og det øvrige forsvars støtte til totalforsvaret overordnet set er placeret i samme ressortkontor, der særligt skal fokusere på udviklingen af totalforsvaret.

3.1.1 Samlingen af det statslige redningsberedskab og forsvaret

Regeringen udsendte den 27. august 2003 det supplerende regeringsgrundlag 'Vækst, Velfærd og Fornyelse II'. Heraf fremgik det, at regeringen i forbindelse

25. november: Det danske bidrag i Irak bliver af Folketinget ved B 42 forlænget med yderligere seks måneder til udgangen af maj 2005. Samtidig giver Folketinget sit samtykke til, at forsvaret bidrager med et mindre antal personer til NATO's træningsmission i Irak.

25. november: Folketinget vedtager ved B 43 at øge det danske bidrag til den internationale sikkerhedsstyrke i Afghanistan i 2005. Beslutningen omfatter udsendelse af bidrag til det tyske Provincial Reconstruction Team i Feyzabad, et C-130 fly med tilhørende jordelement samt forventeligt ligeledes et dansk kommunikationsmodul.

med forhandlingerne om et nyt forsvarsforlig ville komme med et oplæg til en samling af det civile beredskabs og forswarets opgaver med henblik på at sikre den bedst mulige samordning af det militære og civile beredskab.

Som opfølgning på regeringsoplægget blev der derfor nedsat en arbejdsgruppe, der undersøgte spørgsmålet vedrørende samling af det civile beredskabs og forswarets opgaver. Arbejdsgruppens rapport fra december 2003 viser, at der ville være en række fordele ved en samling af det civile beredskab og forsaret, og at der ikke var noget til hinder for en overordnet samling. Omfanget og karakteren af de nye trusler og risici ledte regeringen til den konklusion, at det ikke altid giver mening at sondre mellem civile og militære trusler. Det, der er behov for i dag, er, at ressourcerne ses under ét og anvendes fleksibelt - i et optimalt samspil både i Danmark og internationalt.

Efter en regeringsbeslutning samt ved kongelig resolution af 19. januar 2004 blev Beredskabsstyrelsen med tilhørende opgaver samt administrationen af værnepligtsområdet, herunder Militærnægteradministrationen, pr. 1. februar 2004 således overført fra indenrigs- og sundhedsministerens til forsvarsministerens ressort.

Hensigten med samlingen af beredskabet og forsaret under Forsvarsministeriet er derfor bl.a. at sikre udnyttelse af komparative fordele i de to systemer og forbedre mulighederne for at trække koordineret på de statslige beredskabsressourcer.

Samtidig med beslutningen om at foretage ressortoverførslen til forsvarsministeren blev det besluttet, at der skulle nedsættes en arbejdsgruppe med henblik på udarbejdelse af et konkret oplæg til, hvordan en samling af det statslige redningsberedskab og forsaret kan gennemføres.

26. november: Forsvarsministeriets ændringsbekendtgørelse til fyrværkeribekendtgørelsen træder i kraft.

26. november: Beredskabsstyrelsens nye Tekniske forskrifter vedrørende fyrværkeri træder i kraft.

På den baggrund blev kommissorium af 9. februar 2004 for arbejdsgruppe vedrørende samling af det statslige redningsberedskab og forsvaret udarbejdet. Det fremgår af kommissoriet, at arbejdsgruppen skal udarbejde oplæg til, hvorledes det statslige redningsberedskab og forsvaret bedst integreres. Arbejdsgruppen, der skal opstille modeller for samlingen af det statslige redningsberedskab og forsvaret, forventes at aflevere sin rapport til regeringen i februar 2005. Herefter vil der blive igangsat et omfattende og detaljeret analysearbejde med henblik på implementering heraf.

3.2 Fokus på sårbarhed

Opfølgningen på national sårbarhedsudredning, som udkom i januar 2004, er af stor betydning for udviklingen af samfundets samlede beredskab.

National sårbarhedsudredning er en konsekvens af den politiske aftale om red-

ningsberedskabet efter 2002, hvor samtlige partier i Folketinget bl.a. enedes om, at der skulle udarbejdes en national sårbarhedsudredning. På den baggrund blev der nedsat et bredt sammensat udvalg med repræsentanter fra en række ministerier og organisationer.

Den indeholder et overblik over sårbarheder og beredskab i samfundets civile sektorer. Sårbarheder kan f.eks. opstå, når den teknologiske udvikling eller globaliseringen betyder, at centrale systemer er afhængige af andre systemer - f.eks. el-forsyning - eller fordi udviklingen i rejsemønstre betyder, at problemer langt fra Danmark hurtigt kan få effekt herhjemme. Det kan også være mangel på koordination på tværs af myndigheds- og organisationsgrænser eller mangelfuld beredskabsplanlægning.

Udredningen indeholder også 33 anbefalinger. Der peges bl.a. på øget behov for

løbende trussels- og sårbarhedsvurderinger samt behov for øget koordination og helhedssyn. Opfølgningen på udredningen blev igangsat ved Kriseberedskabsgruppens godkendelse heraf i foråret 2004. De fleste anbefalinger er ved udgangen af 2004 iværksat/påbegyndt, men opfølgningen fortsætter. Arbejdet med at styrke samfundets robusthed og mindske sårbarheden er således en løbende proces, som skal give mulighed for, at beredskabet i de forskellige sektorer løbende vurderes og justeres i forhold til de aktuelle trusler og risici.

Der skal som følge af udredningen bl.a. udarbejdes en overordnet politik for beredskabsarbejdet og sikres kapacitet til løbende overvågning af sårbarheder i samfundets civile sektorer.

Foto: Forsvarsministeriet

7. december: Plan for gennemførelse af forsvarsforliget bliver godkendt af forligskredsen.

8. december: Finansudvalget tiltræder, at Nordlejren og den sydlige del ved Jonstrupvangvej på Flyvestation Værløse afhændes til privat investor for ca. 178,6 mio. kr.

3.3 Ændret opgavekompleks for hjemmeværnet

Med det nye forsvarsforlig får hjemmeværnet mulighed for at udvikle sig til at være en stærk partner og støtte til de øvrige dele af totalforsvaret. Med forliget bliver der tale om ændringer af hjemmeværnet. Opgaverne og uddannelsen bliver ændret, og der kommer en ny opdeling af medlemmerne i en aktiv del og i hjemmeværnets reserve. Desuden vil der komme en ny regions-, distrikts- og underafdelingsstruktur.

Rent organisatorisk vil hjemmeværnets støttefunktioner blive overført til forsvarets funktionelle tjenester. Og som noget helt nyt skal hjemmeværnet opstille en føringsstruktur bestående af et antal office-rer og befalingsmænd af reserven, der blandt andet skal anvendes ved regionernes indsættelse af Forsvarets Totalforsvarsstyrke.

3.3.1 Opgaverne

Hjemmeværnet er fortsat en militær organisation, hvor de aktive medlemmer er bevæbnede. Der vil fortsat være mulighed for indsættelse med brug af magtanvendelse i yderste konsekvens, men antallet af egentlige militære opgaver bliver fremover færre.

Støtten til de øvrige dele af totalforsvaret kan omfatte egentlige militære opgaver - for eksempel bistand - efter begæring herom - til politiets løsning af bevogtning ved trusler om terrorhandlinger.

Derudover kan opgaverne i totalforsvaret eksempelvis være:

- bistand ved større katastrofer, herunder sanitets- og kommunikationstjeneste
- bistand ved olieforurening, herunder havmiljøovervågning
- bistand til politiet
- bistand til Told & Skat til søs
- eftersøgnings- og redningsopgaver til søs

December

8. december: Finansudvalget tiltræder, at Beredskabsstyrelsen erhverver en ejendom med tilhørende materiel og inventar i Hedehusene fra Beredskab Storkøbenhavn med henblik på at etablere et statsligt frivilligcenter på ejendommen. 16 medarbejdere fra Beredskab Storkøbenhavn overføres til Beredskabsstyrelsen.

Hjemmeværnets nuværende 3.000-mandsstyrke bliver ændret til Hjemmeværnets Indsatsstyrke (HIS), der opstilles i fem regioner med en samlet størrelse på cirka 3.000 mand.

3.3.2 Uddannelse

I det nye forsvarsforlig er fastsat, at hjemmeværnet skal forøge den lovpligtige uddannelse fra 200 timer til 250-300 timer, der skal gennemføres inden for de første tre års medlemskab.

Uddannelsen for hjemmeværnets øvrige aktive enheder bliver justeret i forhold til kravene i totalforsvaret og vil basere sig på den enkeltes placering i enhederne.

3.3.3 Aktive og reserven

Medlemmerne af hjemmeværnet opdeles i en aktiv struktur og i hjemmeværnets reserve. Alle medlemmer i den aktive struktur skal som minimum gøre 24 timers funktionsrelateret tjeneste årligt.

Hertil kommer skydeuddannelse for personer, der har fået våben udleveret.

Hvert enkelt hjemmeværnsmedlem vil blive spurgt om, hvilken del af hjemmeværnet han/hun i fremtiden vil tilhøre. Det er naturligvis håbet, at rigtig mange vil vælge at fortsætte som aktive.

3.3.4 Færre distrikter

For at sikre den optimale og koordinerede udnyttelse af samfundets ressourcer tilpasses Folketingets beslutning vedr. Strukturkommissionens forslag til en ny opdeling af landet. Der bliver oprettet en ny region i Midtjylland, mens Lokalforsvarsregion Bornholms Værn bliver nedlagt. På Bornholm etableres et værnssfælles distrikt under Totalforsvarsregion København.

I distriktsstrukturen sker en reduktion, idet antallet af hærhjemmeværnsdistrikter ved sammenlægninger reduceres fra

8.-9. december: Forsvarsministeren aflægger besøg i Estland og mødes med den estiske forsvarsminister, Jaak Jõeriüt. Forsvarsministeren deltager endvidere i udnævnelseshøjtideligheden og kommandooverdragelsesceremonien

på Baltic Defence College i Tartu, hvor den danske brigadegeneral M. Clemmesen overdrager kommandoen over Baltic Defence College til den litauiske brigadegeneral A. Vaiceliunas.

23 til 18. Dertil kommer det værnsfælles distrikt, Det Bornholmske Hjemmeværn.

3.4. Nye udfordringer - også på havet.

Der passerer årligt op til 60.000 skibe gennem de danske farvande, hvoraf en stigende andel er tankskibe. Denne trafik medfører bl.a. en risiko for en alvorlig miljøulykke, og Forsvarsministeriet ønsker i den anledning at iværksætte initiativer til at nedbringe denne risiko.

3.4.1 AIS-projektet

Danmark er således i færd med at etablere en landbaseret organisation, et Automatisk Identifikations System (AIS), som gennem en række stationer, der dækker de danske farvande, skal modtage AIS-informationer om bl.a. skibenes identifikation, position og kurs, som (efter den 1. januar 2005) løbende udsendes fra alle større skibe i international fart, som befinder sig i et område. Landorganisationen vil være fuldt

udbygget for de indre danske farvande medio 2005 og vil efterfølgende kunne bringes til at dække Nordsøen, ligesom der i henhold til regeringens handlingsplan for gennemførelse af forslagene i rapporten vedrørende øget anvendelse af lodser og styrket overvågning af sejladsikkerheden udarbejdes en plan om at installere AIS-sendere på boreplatforme og havvindmøller. AIS vil yderligere kunne anvendes i en række sammenhænge, herunder anden form for overvågning af skibe, bistand i forbindelse med uheld, isbrydning, statistiske oplysninger om skibstrafik, anrøb af skibe, lodsservice samt indberetning af skibe, der ikke har fulgt IMO's anbefalinger om at anvende lods. AIS vil endvidere kunne installeres på fyr og farvandsafmærkning og løbende sende relevant information fra disse.

Kystradarprojektet

Sideløbende hermed har Forsvarsministeriet konkrete planer om at opsætte radar-anlæg langs de danske kyster. Der opnås derved dækning af danske farvande og gennemsejlinger fra Jammerbugten til Østersøen samt store dele af vestkysten. Det vil således via radar være muligt at følge et skib, fra det kommer ind i danske farvande, til det forlader dem igen.

Opsætningen af kystradarerne søges gennemført ved en anlægslov. Der er i den forbindelse gennemført en indledende høring ved bl.a. amter og kommuner, og udkast til lovforslag er efterfølgende sendt i høring medio december 2004.

Det er planen, at radarbilledet fra kystradarstationerne skal samkøres med AIS, hvorved det efter en fuld udbygning af kystradarsystemet vil være muligt præcist at følge hvert enkelt skib på dets vej gennem de danske farvande. Radarernes

placering er derfor afhængig af hinanden, således at hvis én radar bliver flyttet i forhold til planen, kan man ikke længere følge skibstrafikken, medmindre andre radarer samtidigt flyttes, eller alternativt at flere radarer bliver opstillet. Indledningsvist er det planen, at radarbillede og AIS medio 2005 skal være samkørt i forhold til de allerede eksisterende radarer.

Maritime Assistance Service

Den danske Maritime Assistance Service (MAS) blev officielt etableret den 5. februar 2004 i tilknytning til Søværnets Operative Kommando i Århus. Etableringen blev gennemført i henhold til EU overvågningsdirektiv 2002/59/EF om etablering af et trafikovervågnings-, monitorings- og informationssystem for skibe, samt IMO retningslinjer om nødområder til nødstedte skibe.

MAS optræder indledningsvis som et døgnbemandet forbindelsesled mellem

Der arbejdes med flyde-spærringer på dækket af miljøskibet Gunnar Thorson under en øvelse

kyststaten Danmark og skibsføreren på et skib, der har behov for assistance. På sigt skal opgavekomplekset udbygges, så MAS i stadig større omfang sættes i stand til at assistere skibe direkte frem for kun at være forbindelsesled. Forsvarsministeriet og Søfartsstyrelsen under Økonomi- og Erhvervsministeriet har i fællesskab udarbejdet en aftale om, hvilke opgaver MAS på sigt kan overtage fra Søfartsstyrelsen. Når aftalen bliver endelig godkendt af begge parter, kan opgaverne gradvis overføres fra Søfartsstyrelsen til MAS.

Vidste du, at

- Marinehjemmeværnet har 30 fartøjer, der kan være på søen hurtigere end 2 timer efter en alarmering. Ofte er fartøjet ude af havnen en halv time efter, at alarmen er gået.
- Marinehjemmeværnet deltager ca. hver 3. dag i sørednings- og eftersøgningssaktioner eller forureningsbekæmpelse til søs.
- Beredskabsstyrelsen har ydet omfattende rådgivning til at etablere en national og international redningsenhed i Kina. Både det danske materielkoncept og den danske måde at opbygge øvelsesfaciliteter til redningsberedskabet på er i vid udstrækning kopieret af de kinesiske myndigheder.

Forsvarets Efterretningstjeneste

Grundlaget for krigen i Irak - herunder masseødelæggelsesvåben i Irak og 'Grevil-sagen' - var med til i nogle perioder sidste år at sætte Forsvarets Efterretningstjeneste øverst på mediernes dagsorden.

Det satte skub i debatten om åbenhed i Forsvarets Efterretningstjeneste og har ført til en række nye initiativer som f.eks. offentlige trusselvurderinger og en ny hjemmeside. Desuden bidrager Forsvarets Efterretningstjeneste med et afsnit her i forsvarsministerens årlige redegørelse.

4.1 Forsvarets Efterretnings-tjenestes opgaver

Forsvarets Efterretningstjenestes opgave er at indsamle, bearbejde og formidle informationer om forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed, herunder for danske militære enheder og andre, som er udsendt til løsning af internationale opgaver.

Forsvarets Efterretningstjeneste skal endvidere tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for totalforsvaret.

Den efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet og omfatter transnationale forhold (især terror og spredning af masseødelæggelsesvåben) samt militære, politiske, økonomiske og teknisk-videnskabelige informationer af betydning for danske sikkerhedsinteresser. Disse informationer indhentes over et bredt spektrum af muligheder, herunder elektronisk efterretningsindhentning, og Forsvarets Efterretningstjeneste samarbejder med udenlandske partnere. Åbne kilder som aviser, tidsskrifter, videnskabelige rapporter, Internet og lignende bliver også brugt.

Efter forsvarsministerens bestemmelse leder og kontrollerer Forsvarets Efterretningstjeneste på forsvarschefens vegne den militære sikkerhedstjeneste, herunder

sikkerhedstjenesten i relation til private virksomheders arbejde på forsvarsområdet.

Forsvarets Efterretningstjeneste er således både landets udenrigsefterretnings-tjeneste, landets militære efterretningstjeneste og landets militære sikkerhedstjeneste.

Forsvarets Efterretnings-tjenestes Vision

‘Forsvarets Efterretningstjeneste vil styrke Danmarks sikkerhed ved at levere rettidige, relevante og pålidelige efterretninger af høj kvalitet. Forsvarets Efterretningstjeneste vil være en anerkendt og troværdig samarbejdspartner.’

4.2 Forsvarets Efterretnings-tjenestes udvikling

Forsvarets Efterretningstjenestes opgaver og organisation er siden murens fald blevet analyseret i flere omgange, og tjenesten er løbende blevet tilpasset i lyset af den sikkerhedspolitiske udvikling.

Den første analyse blev gennemført i 1993 under formandskab af Forsvarsministeriet. På baggrund af anbefalingerne blev efterretningstjenesten slanket. Fokus blev samtidig flyttet fra militærtaktisk varsling i nærområdet til varsling af strategisk karakter. Støtte til dansk militær indsats i internationale operationer fik høj prioritet, og tjenestens evne til at behandle generelle politiske og økonomiske forhold i internationale kriseområder blev styrket.

Tjenestens lyttestationer ved Gedser og Løgumkloster blev nedlagt i begyndelsen af 1990'erne.

I forlængelse af beretningen fra Forsvarskommissionen af 1997 og forsvarsforliget i 1999 blev der i 2000 – igen under formandskab af Forsvarsministeriet – foretaget en omfattende analyse af tjenestens opgaver og organisation. På den baggrund blev tjenesten yderligere slanket og reorganiseret med det formål at styrke tjenestens evne til at behandle brede, geografiske og faglige områder afhængig af den internationale sikkerhedspolitiske situation. Der blev lagt vægt på fleksibilitet og på evnen til hurtigt at etablere tværgående projektgrupper, der kunne fokusere på et givet konfliktområde.

4.2.1 Terrorpakken

Terrorangrebene i USA den 11. september 2001 medførte, at Forsvarets Efterretningstjeneste fik tilført ressourcer med henblik på at styrke indsatsen mod terrorisme og terrorrelateret virksomhed, herunder international våbenhandel og spredning af materialer og teknologier til

udvikling og produktion af masseødelæggelsesvåben. De øgede ressourcer blev anvendt til anlæg og materiel til indhentning af oplysninger fra nye geografiske områder og nye typer af kommunikation. Endvidere blev der gennemført en udvidelse og reorganisering af tjenestens analysefunktioner.

Forsvarets Efterretningstjeneste har i 2004 fuldført de omfattende tekniske anskaffelser, der var led i 'terrorpakken'. Forsvarets Efterretningstjenestes øgede kapacitet til indhentning på terrorområdet og den større analysekapacitet er omsat i en stigende rapportering på terrorområdet og en øget informationsudveksling med Politiets Efterretningstjeneste og med udenlandske samarbejdspartnere.

Senest har Forsvarets Efterretningstjeneste i forbindelse med forsvarsforliget i 2004 fået tildelt yderligere ressourcer. De vil blive brugt til styrkelse af tjenestens

indhentnings- og bearbejdningskapacitet på prioriterede områder.

4.2.2 Struktur

Ultimo 2004 var bemanningen i Forsvarets Efterretningstjeneste mindre end i 1990, men Forsvarets Efterretningstjeneste beskæftiger nu flere højtuddannede eksperter. I forhold til 1990 er knap 30 % af stillingerne nedlagt, knap 20 % af stillingerne er nye, og over halvdelen af de øvrige stillinger har ændret indhold eller organisatorisk tilhørsforhold.

4.3 Forsvarets Efterretnings-tjeneste og medierne i 2004

Mediernes søgelys blev i 2004 i betydeligt omfang rettet mod Forsvarets Efterretningstjeneste. Det skyldtes flere forhold. Dels hele den mediemæssige og politiske diskussion om grundlaget for krigen mod Irak, herunder spørgsmålet om Iraks rådighed over masseødelæggelsesvåben. Dels den hertil knyttede sag om lækage af

Forsvarets Efterretningstjenestes hemmelige trusselsvurderinger, Grevil-sagen. Det medførte endvidere en generel debat om Forsvarets Efterretningstjeneste og specielt om efterretningstjenestens åbenhed.

4.3.1 Vurderinger af masseødelæggelsesvåben i Irak

Den 21. marts 2003 gav Folketinget sit samtykke til dansk militær deltagelse i den multinationale indsats i Irak. Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at regeringen ved vurderingen af situationen lagde vægt på en række elementer, herunder at Irak ikke havde overholdt kravene i FN's resolution 1441 om omgående, betingelsesløst og aktivt samarbejde.

Beslutningen medførte både før og efter vedtagelsen en betydelig politisk og mediemæssig debat om bl.a. Iraks rådighed over masseødelæggelsesvåben. Efter krigen blev der ikke fundet masseødelæggelsesvåben i Irak.

Fra sommeren 2003 tog debatten derfor fart, ikke kun i USA og i Storbritannien, men også i Danmark. Herhjemme spidsede debatten til i vinteren 2004, bl.a. som følge af lækage af et antal af Forsvarets Efterretningstjenestes hemmelige trusselvurderinger. Regeringen besluttede derfor i april 2004 at afklassificere og offentliggøre uddrag af Forsvarets Efterretningstjenestes trusselvurderinger mv. om Iraks rådighed over masseødelæggelsesvåben fra perioden marts 2002 til marts 2003.

Uddragene blev offentliggjort den 19. april 2004 og dokumenterede, at det frem til Irak-krigen overordnet set hele tiden var Forsvarets Efterretningstjenestes vurdering, at Irak sandsynligvis rådede over biologiske og kemiske våben. De dokumenterede, at det, som regeringen tidligere havde oplyst Folketinget, var korrekt.

Chefen for Forsvarets Efterretningstjeneste deltog samme dag i et møde i

Det Udenrigspolitiske Nævn og i et efterfølgende pressemøde i Statsministeriet, hvor der blev redegjort for Forsvarets Efterretningstjenestes vurderinger. Medlemmerne af Det Udenrigspolitiske Nævn fik samtidig tilbudt at gennemse de relevante dokumenter i deres helhed i fortrolighed hos Forsvarets Efterretningstjeneste.

Mere detaljeret fremgik det af det offentliggjorte materiale, at det var Forsvarets Efterretningstjenestes vurdering:

- at Irak besad kemiske og biologiske kampstoffer
- at Irak havde evnen til at fremføre disse med artilleri samt med ballistiske missiler på strækninger op til 650 kilometer
- at der ikke var sikre oplysninger om, at Irak havde operative masseødelæggelsesvåben
- at Irak på mellemlangt sigt (3-5 år) ville være i stand til at udvikle kernevåben

Det fremgik endvidere, at Forsvarets Efterretningstjeneste ikke vidste:

- om Irak havde påfyldt kampstofferne på ammunitionen
- om våbnene var operative dvs. kampklare

Det var også Forsvarets Efterretningstjenestes budskab, at Irak ikke samarbejdede fuldt ud med FN, men tværtimod fortsat ønskede at råde over masseødelæggelsesvåben og i den forbindelse også havde et program for udvikling af kernevåben.

Forsvarets Efterretningstjeneste så ikke nogen øjeblikkelig eller overhængende trussel mod Danmark fra irakiske masseødelæggelsesvåben, eller for at Irak stillede sine masseødelæggelsesvåben til rådighed for terrorister.

Efter krigen etablerede den amerikanske regering en større gruppe, kaldet Iraq Survey Group, til at fremdrage alle oplys-

ninger om Saddam Hussein regimets rådighed over masseødelæggelsesvåben. Der blev ikke fundet lagre af masseødelæggelsesvåben.

I en rapport fra oktober 2004 konstaterede gruppen imidlertid:

- at Saddam Husseins primære strategiske mål havde været at få FN-sanktionerne ophævet og samtidig bevare evnen til at genetablere sin masseødelæggelsesvåbenkapacitet
- at Saddam Hussein fortsat havde ambition om at råde over masseødelæggelsesvåben, herunder kernevåben
- at Irak udviklede missiler med længere rækkevidde end tilladt af FN
- at Irak kunne have fremstillet simple kemiske og biologiske kampstoffer i løbet af få måneder

Der er således ikke fundet masseødelæggelsesvåben i Irak.

Erfaringerne med vanskelighederne ved at skaffe tilstrækkelige og troværdige efterretninger fra ekstremt lukkede regimer som Saddam Husseins, og sådanne regimers forsøg på at føre omverdenen bag lyset, vil indgå i Forsvarets Efterretningstjenestes fremtidige arbejde.

4.3.2 Grevil-sagen

Berlingske Søndag bragte den 22. februar 2004 flere artikler om Forsvarets Efterretningstjenestes trusselsvurderinger mv. forud for Irak-krigen. Det oplystes bl.a., at avisen havde gennemlæst Forsvarets Efterretningstjenestes fortrolige trusselsvurderinger, og at en anonym medarbejder i Forsvarets Efterretningstjeneste havde udtalt sig til avisen.

Da der var tale om trusselsvurderinger klassificeret HEMMELIGT, KUN TIL NATIONAL BRUG, anmodede Forsvarets Efterretningstjeneste den 26. februar Forsvarets Auditørkorps og politiet om

sammen at iværksætte en strafferetlig efterforskning.

Efterforskningen førte til, at en medarbejder ved Forsvarets Efterretningstjeneste i marts tilstod både at have vist tjenestens trusselsvurderinger til avisen og at være kilden til de anonyme udtalelser til avisen. Sagen blev overgivet til anklagemyndigheden ved Politidirektøren i København. Den pågældende medarbejder blev den 19. marts med øjeblikkelig virkning afskediget og bortvist fra Forsvarets Efterretningstjeneste. Den 14. april stod den pågældende medarbejder, civilingeniør og analytiker Frank Grevil, selv frem i medierne.

Den 30. november 2004 afsagde Københavns Byret dom i sagen. Frank Grevil blev kendt skyldig i overtrædelse af straffeloven om videregivelse af fortrolige oplysninger. Frank Grevil, der blev idømt 6 måneders ubetinget fængsel, har anket sagen. Både forsvarer og anklager har anket dommen

til Landsretten med krav om henholdsvis frifindelse og skærpelse af straffen.

4.4 Forsvarets Efterretnings- tjenestes nye åbenhed

Forsvarets Efterretningstjenestes deltagelse i pressemødet i Statsministeriet den 19. april 2004 var starten på efterretningstjenestens nye åbenhed. Grænserne for åbenhed blev drøftet bl.a. i Folketinget og i Folketingets udvalg for Efterretningstjenesterne - i daglig tale Kontroludvalget.

I en beretning af 6. sept. 2004 hilste Kontroludvalget den øgede åbenhed ved Forsvarets Efterretningstjeneste velkommen, idet det overfor udvalget var tilkendegivet, at efterretningstjenesten bl.a. ville:

- oprette en hjemmeside
- bidrage med afsnit til forsvarsministerens årlige redegørelse
- deltage i sikkerhedspolitiske møder og konferencer og afholde seminarer

med udvalgte dele af det akademiske miljø

- i højere grad gå i dialog med medierne og informere om tjenesten, bl.a. ved foredragsvirksomhed
- efter behov udarbejde åbne, uklassificerede vurderinger og rapporter, specielt i forbindelse med Folketingets drøftelser om at udsende danske militære styrker til internationale operationer
- årligt og forud for indgåelse af forsvarsforlig udarbejde en sikkerhedspolitisk risikovurdering.

4.4.1 Begrænsninger i åbenheden

I beretningen fra Kontroludvalget anførtes tillige, at forsvarsministeren sammen med chefen for Forsvarets Efterretningstjeneste havde redegjort for de grundlæggende hensyn til tjenestens funktionsvilkår og personalets sikkerhed, som begrænser mulighederne for åbenhed. Det gælder især hensynet til tjenestens kilder, samarbejds-

Foto: Forsvarsministeriet

partnere og kapaciteter, herunder tjenestens teknologi, metoder, detailorganisation og personale. I den forbindelse blev der også orienteret om de risici, der er forbundet med automatisk at foretage afklassificering af klassificerede rapporter. Udvalget understregede da også, at hovedvægten i Forsvarets Efterretnings-tjenestes virksomhed bør forblive rapportering baseret på lukkede kilder og på materiale fra samarbejdspartnere. Det er denne rapportering, der er tjenestens 'raison d'être'.

Kontroludvalgets beretning anvendes nu som rettesnor for Forsvarets Efterretningstjenestes nye åbenhed, og tiltagene er alle gennemført. Specielt skal nævnes, at Forsvarets Efterretningstjeneste den 15. december 2004 åbnede sin hjemmeside (www.fe-ddis.dk), og at Forsvarets Efterretningstjeneste samme dag offentliggjorde den første årlige uklassificerede efterretningsmæssige risikovurdering.

Forsvarets Efterretningstjeneste udarbejdede også uklassificerede risikovurderinger til brug for Folketingets drøftelse i november 2004 af fortsatte militære styrkebidrag til indsatsen i Irak og Afghanistan.

Forsvarets Efterretningstjenestes nye åbenhed vil blive videreført i den kommende tid.

Vidste du, at:

- Den overordnede budgetramme for FE fremgår af finansloven. Budgetrammen for 2005 er 447,4 mio. kr.
- Det er en væsentlig forudsætning for FEs virke, at omverdenen ikke får et detaljeret kendskab til tjenestens kapaciteter, organisation og arbejdsmetoder. Det vil ellers være i strid med væsentlige hensyn til rigets sikkerhed.

Fyrværkeribrand i Kolding

Kort om fyrværkeribranden

Den 3. november 2004 skete der en ulykke på N.P. Johnsens fyrværkerifabrik i Seest ved Kolding. Årsagen til ulykken er endnu ikke endelig fastlagt. Ved ulykken eksploderede en container, hvorved en brandmand omkom. Containereksplosionen resulterede i, at virksomhedens oplag af fyrværkeri brød i brand med efterfølgende voldsomme eksplosioner. I katastrofeområdet var der ca. 750 huse, hvor der boede omkring 2.000 personer. Skadernes omfang betød, at flere hundrede huse blev beskadiget, heraf huse der befandt sig op til nogle kilometer væk fra fyrværkerivirksomheden.

Kort om historien

Siden fyrværkeribranden i Kolding er der iværksat en række evalueringer, som Forsvarsministeriet deltager i.

De undersøgelser bliver offentliggjort i løbet af 2005. Derfor indeholder dette kapitel ikke en evaluering af forløbet. Alligevel har fyrværkeribranden fået et kapitel i årlig redegørelse, fordi det var første gang, at forsvaret, det statslige redningsberedskab og hjemmeværnet fra Forsvarsministeriets område deltog som en del af totalforsvaret - samfundets samlede beredskab. Dermed kommer erfaringerne fra fyrværkeribranden til at spille en stor rolle for udviklingen af totalforsvaret.

Derfor er historien om fyrværkeribranden her i kapitel 6 fortalt ud fra en journalistisk vinkel. Her fortæller en række medarbejdere fra Forsvarsministeriets område, der var på skadestedet den 3. november, om den konkrete indsats, hvor forsvaret, det statslige redningsberedskab og hjemmeværnet samarbejdede med politiet og det kommunale redningsberedskab.

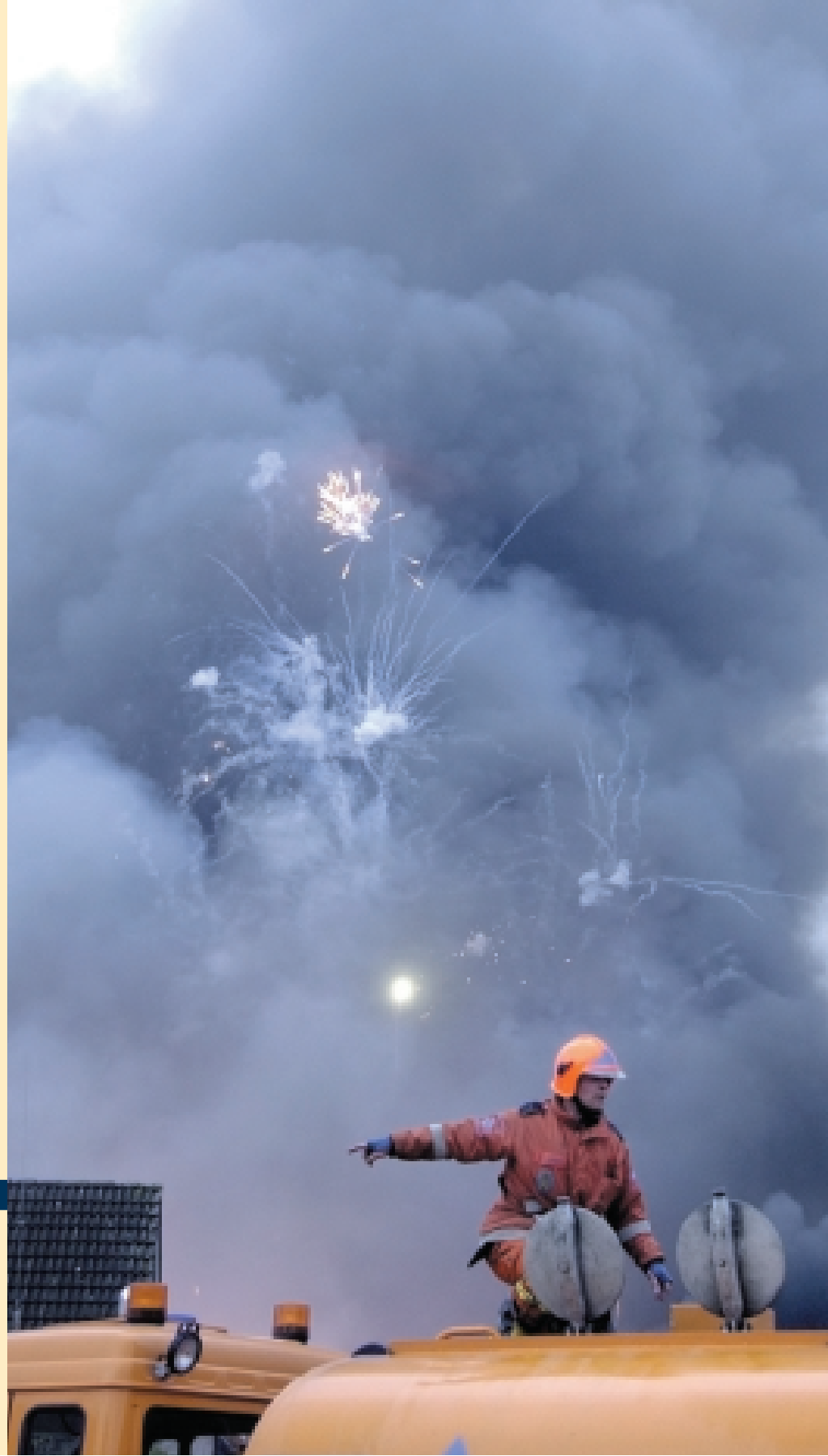
Onsdag den 3. november 2004 kl. 14.02 modtager Kolding politi og Kolding Kommunes redningsberedskab via 112-alarmcentralen anmeldelse om brand i en container på N.P. Johnsens fyrværkerifabrik i Seest ved Kolding. Efterfølgende bliver Beredskabsstyrelsen Sydjylland i Haderslev alarmeret. Alt hvad beredskabscenteret har til rådighed af personelressourcer og relevant materiel sendes til ulykkesområdet.

Redningsberedskabet yder i det daglige assistance bl.a. til det kommunale redningsberedskab, ligesom både forsvaret og hjemmeværnet kan tilkaldes, hvis der er behov for det. Denne novemberdag skal vise sig som dagen, hvor der kræves en indsats fra det kommunale beredskab, såvel som det statslige beredskab, forsvaret og hjemmeværnet. Politiet har i sin tværfaglige redegørelse betegnet katastrofen som den formentligt 'største redningsmæssige indsats af totalberedskabet i Danmark siden 2. verdenskrig.'

Langt udover det sædvanlige

Ud på eftermiddagen den 3. november bliver der for anden gang rekvireret assistance fra Beredskabsstyrelsens center i Haderslev. Denne gang bliver der bedt om venteplads, bærehold m.v. 'Da vi ankommer, ligner det en bedre nytårsaften, men der er brandbiler overalt, og rigtig mange ambulancer holder klar på Overbyvej,' fortæller Michael Porsgaard, Beredskabsstyrelsen Sydjylland og peger op mod Overbyvej, der ligger højere oppe ad bakken end Kløvkærvej, hvor N.P. Johnsens fabrik lå.

Herefter begynder det at gå stærkt. Crashtendere (brandbekæmpelsesfartøjer) og brandfolk fra Flyvestation Skrydstrup bliver sat ind. 'Jeg kører mod strømmen, fordi alle er beordret ud af området. Når brandmænd går væk fra branden, så ved man jo, at det ikke er for godt. Det var langt udover det sædvanlige' siger Peter Caspersen.

Paddehatsky trækker alt med

Kl. 17.30 blæste sirenerne i området. Kl. 17.45 var der en 'lille' eksplosion, der blev efterfulgt af en lidt større, og få sekunder efter kom den store eksplosion, der sendte en trykbølge ud gennem området. Da var den sidste bil lige kørt ud af området. 'Trykbølgen så ud som fortættet vanddamp med en sort kant yderst, der markerede slutningen af bølgen. Den trak alt op under sig som en paddehatsky,' beskriver Stefan Thygesen fra hjemmeværnet i Kolding. Crashtenderen afventede situationen fra Overbyvej, hvor Peter Caspersen samlede to journalister op, der blev kastet tilbage af trykbølgen. 'Det var hidsigt. Det føles som lang tid, inden trykbølgen lettede,' siger Peter Caspersen. Trykbølgen sendte fyrværkeri, el-ledninger, spær, trykflasker, murbrokker og andet rundt i luften og skabte 'Jerusalems ødelæggelse' i Seest.

Mur af ild og eksplosion

Længere henne på højre side af Kløvkærvej står en grå betonbygning halvt tilbage. Herfra arbejdede brandfolkene sig langsomt fremad, da det blev vurderet, at faren for større eksplosioner ikke længere var til stede. 'Vi kørte ind i en mur af ild og eksplosioner. Vi lavede forskellige platforme, der var sikre, hvor vi hele tiden kunne vende tilbage til for at tanke vand eller lige puste ud,' siger Peter Caspersen, da vi går videre af Kløvkærvej hen mod en række huse, der ikke brændte helt ned og hen forbi resterne af administrationsbygningen fra N.P. Johnsens fabrik.

De tre crashtendere kørte fra sikkerhedsplatformen og ind i ilden. Og ud igen for at tanke vand. Og ind igen. Crashtenderen kan operere med kun en mand til betjening og fra en større afstand end redningsberedskabets brandsprøjter og vandtankvogne. 'Jeg havde mange løbeture op og ned ad bakken fra platformen og ind

Foto: Christian Alsing

Michael Porsgaard
og Peter Caspersen tilbage på brandstedet
i december 2004

i branden. Heldigvis fik jeg af og til et lift fra en frivillig brandmand, der kørte på motorcykel, og som kunne have det temmelig udstyr med,' fortæller Peter Caspersen.

Sådan dukker flere små historier op i erindringerne på turen rundt i brandtomten. Historier om hvordan brandfolk løste opgaven ud fra de vilkår, der nu en gang var i kampen mod brand og eksplosioner.

Holger og sneskovlen

En anden historie er om Holger, som flere af deltagerne husker. Holger sørgede for, at det hele fungerede på sikkerhedsplatformen. Sørgede for kaffe til brandfolkene under en kort pause. 'Holger fandt en lille gummiged med en sneskovl på, og så pløjede han en meter af fyrværkerirester, murbrokker og andet, der havde lagt sig på vejen efter eksplosionen. Så vi kunne køre biler ind og få mandskab lettere frem og tættere på branden,' er en anden af de

små historier Peter Caspersen fortæller.

Mens de tre crashtendere fra Skrydstrup kæmpede for at dæmpe branden på fyrværkerifabrikken, blev andre styrker sat ind i husene. 'Vi måtte prioritere. I første omgang gjaldt det om at få alle containere med fyrværkeri under kontrol, og på den måde undgik vi, at de sidste containere med 20 tons fyrværkeri sprang i luften. Dernæst handlede det om at slukke branden og redde så meget som overhovedet muligt,' siger Michael Porsgaard, Beredskabsstyrelsen Sydjylland.

Fredag den 5. november lykkedes det for ammunitionsrydderne, 2 bjærgningskampvogne med dozerblade, kraner og brandslukningskøretøjer at trænge frem til den sidste container, som endnu ikke var udbrændt.

Tak fordi I passer på vores hus

Samtidig med brandslukningen støttede hjemmевærnet politiet med at afspærre området og sikre borgernes ejendele i det evakuerede område. 'De første to nætter var der rigtig meget at lave. De første nætter var der flere røveriforsøg og mange nysgerrige, som vi skulle holde væk fra området,' siger Finn Prip, hjemmевærnet i Vejle. Men den primære opgave var at tage sig af beboerne. 'Folk gik nærmest i koma og kunne ikke forstå, hvad der var sket. Jeg mødte en flok berusede unge, der lige ville hjem og hente deres ting. Men jeg måtte forklare, at deres hus ikke var der mere,' fortæller Niels Ole Prisholm fra hjemmевærnet i Kolding. Mange reagerede aggressivt, hvilket er en helt almindelig psykisk reaktion i en sådan situation. 'De fleste sagde nu også: tak fordi I passer på vores hus,' siger Finn Prip.

Udbrændt container fra
N.P. Johnsens fyrværkerifabrik

Foto: Christian Alsing

Deltagere omtalt i artiklen:

Michael Porsgaard,

Beredskabsstyrelsen Syddjylland

Peter Caspersen, seniorsergent

og uddannelsesleder ved Brand-
og Redningstjenesten, Flyvestation
Skrydstrup

Finn Prip, Hjemmевærnsdistrikt Vejle

Ivar Krogh, Hjemmевærnet Kolding

Stefan Thygesen, Hjemmевærnet Kolding

Niels Ole Prisholm, Hjemmевærnet Kolding

Foto: Forsvarsministeriet

Finn Pripp
fra hjemme-
værnet

Beredskab i Danmark

Det danske redningsberedskab er niveaudelt. Kommunerne tager sig af det primære, daglige beredskab mod ulykker og katastrofer. Hertil yder de statslige beredskabscentre og frivillige assistance, når ulykker kræver flere ressourcer, end kommunen råder over. I ekstraordinære situationer kan der herudover tilkaldes assistance fra hjemmeværnet og forsvaret.

Ved større skader bliver den samlede indsats i henhold til beredskabsloven koordineret af politimesteren. Den tekniske ledelse af indsatsen på skadestedet er den kommunale indsatsleder ansvarlig for.

10-punkts plan og kulegravning

Umiddelbart efter ulykken fremlagde regeringen en 10-punkts plan med fokus på bl.a.:

- Fyrværkeriproduktion og -lagre skal væk fra boligområder
- Bekæmpelse af det illegale marked for fyrværkeri
- Øget tryghed for borgerne

Regeringen har desuden nedsat et tværministerielt kulegravningsudvalg, der skal se nærmere på de samlede regler på fyrværkeriområdet og på baggrund heraf komme med forslag til, hvordan reglerne kan strammes bedst muligt med henblik på at nedbringe risikoen for ulykker som i Kolding.

Foto: Polfoto

I Kulegravningsudvalget og i 3 underarbejdsgrupper under Kulegravningsudvalget deltager Økonomi- og Erhvervsministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet, Miljøministeriet samt Beredskabsstyrelsen, Arbejdstilsynet, Miljøstyrelsen, Skov og Naturstyrelsen, Sikkerhedsstyrelsen og de kommunale parter.

Det er hensigten, at Kulegravningsudvalget afleverer en samlet rapport til regeringen med udgangen af marts 2005.

Foto: Forsvarsministeriet

Vidste du at:

- Beredskabsstyrelsens samlede indsats i forbindelse med ulykken fordelt på mandtimer beløber sig til 13.208 timer i perioden 3. november til 12. november 2004.
- Hjemmевærnet har deltaget med 1620 mand, der i gennemsnit har arbejdet 12-15 timer/mand. Lokale hjemmевærnsfolk har deltaget i endnu flere timer.
- 80 % af det vand, der blev brugt i brandslukningen, blev overpumpet til de kommunale spildevandskloakker, hvorved væsentlige miljømæssige følgevirkninger af ulykken blev afværget.

Peter Caspersen
og Niels Ole Prisholm

Forsvarets økonomi

Forsvarsbudgettets hovedposter

Forsvarsbudgettets hovedposter for perioden 2001-2005 i mio. kr. (årets priser)

	2001	2002	2003	2004	2005
Fællesudgifter	159,1	158,5	159,7	162,2	198,5*
Centralstyrelsen	159,1	158,5	159,7	162,2	198,5
Militært forsvar	17.785,4	18.104,0	18.369,5	17.838,6	18.099,4
Forsvarskommandoen og Hjemmeværnet	17.362,3	17.696,0	17.941,5	17.410,6	17.653,6
Særlige udgifter vedr. NATO	309,6	290,8	314,2	310,2	423,7
Service- og hjælpetjenester	113,5	117,2	113,8	117,8	22,1
Civil virksomhed	285,7	218,1	221,0	185,8	235,4
Farvandsvæsen m.v.	260,5	201,0	209,1	174,6	225,6
Øvrig civil virksomhed	25,2	17,1	11,9	11,2	9,8
Redningsberedskab				438,5	435,6
Redningsberedskab				438,5	435,6
Militærnægterområdet				43,8	37,4
Militærnægteradministrationen				43,8	37,4
Forsvarsbudget i alt	18.230,2	18.480,6	18.750,2	18.668,9	19.006,3

Noter:

For 2001-2003 er der anvendt statsregnskabsstal.

For 2004 er der anvendt tal fra finanslov 2004 samt forslag til tillægsbevillingslov 2004.

For 2005 er anvendt tal fra finansloven for 2005.

De anførte beløb for 2001-2005 er ekskl. 'Indtægtsbudgettet' ('Isafgifter fra skibe og havne' og 'Renter').

Forsvarsbudgettet er opgjort ekskl. moms.

Forsvarets Efterretningstjeneste er indeholdt i Forsvarskommandoen.

* Indeholder Forsvarsministeriets Sikkerhedssamarbejde, der udgør ca. 70 mio. kr. og senere overføres til Militært forsvar.

Ordliste

ACT	Allied Command Transformation. NATO's nyoprettede transformationshovedkvarter i Norfolk, Virginia, USA.	PRT	Provincial Reconstruction Teams. Formålet med PRT er at facilitere det internationale samfunds støtte til Afghanistan og bidrage til en bedre koordination mellem de centrale og regionale myndigheder i Afghanistan.
AIS	Automatisk identifikationssystem	OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - beredskab.
DANCON	Danish Contingence - dansk kontingent. Betegnelse for en dansk udsendt styrke fx DANCON/Irak	OEF	Operation Enduring Freedom (Afghanistan). Amerikansk ledet.
EU	European Union. Den europæiske union	OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe. Organisationen for sikkerhed og samarbejde.
FN	De Forenede Nationer. Se også UN	SHIRBRIG	Multinational Stand-by High Readiness Brigade for United Nations Operations. Hurtig udrykningsstyrke til rådighed for FN, hvor planlægningsselementet er placeret på Høvelte Kaserne i Nordsjælland.
IFOR	Implementation Force (for Bosnien-Hercegovina)	UNDAC	United Nations Disaster Assessment and Cooperation. Det er et 'stand by' team af beredskabsfolk, der kan ind sættes med en times varsel for at støtte lokale myndigheder og FNs tilstedeværende koordinator.
IHP	IHP samarbejdet - International Hydrological Programme - beredskab.	WFP	World Food Programme - beredskab.
ISAF	International Security Assistance Force. Den internationale sikkerhedsstyrke under NATO, som gennemfører stabiliseringsoperationer i Afghanistan.		
NATO	North Atlantic Treaty Organization. Den Nordatlantiske Traktatorganisation.		
MAS	Maritime Assistance Service		
NRF	NATO Response Force		

